

2022

14. aastakäik.

Ühiskondlik nummer 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaamisega aastas 4 r. 50 l.,
6 kuu eest 2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 20 l. Toime-
tusest ise ära viies: aastas 3 r. 50 l., 6 kuu eest
1 r. 80 l., 3 kuu eest 90 l. Ilmub iga laupäeval.

Toimetuse ja talituse:

Tallinnas, Harju ja Kütikli ühiknurgal nr. 46/15,
"Teaduse" raamatukaupluses. Telefon № 740.

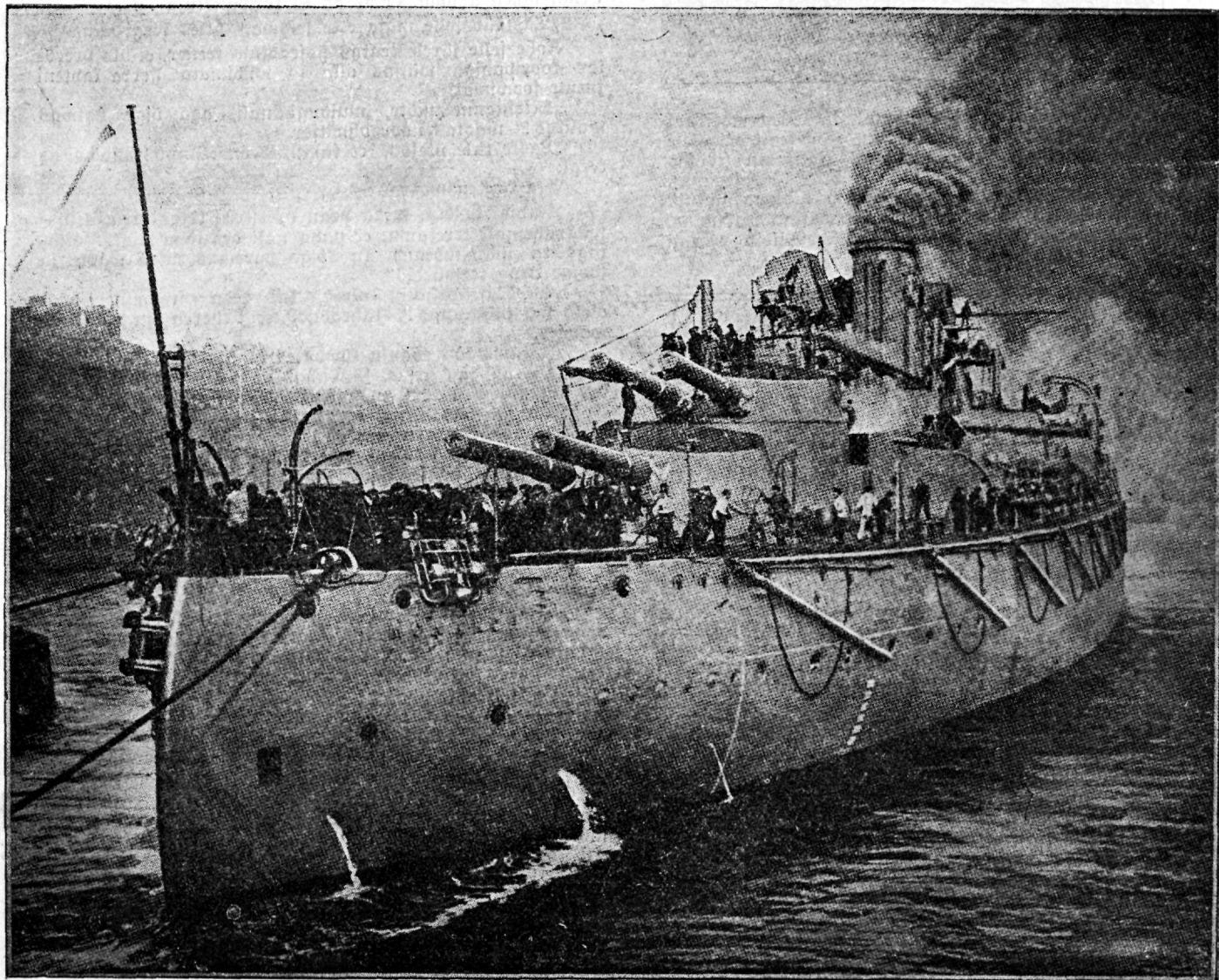
Adress vene keeles lüh- või rahakirjale: r. Ресель,
Журнал "Мой Марс".

Tarvitamata jäänud lühemad käsitirjad toimetatakse ära, kui tagasi saatmiseks märtsi juurde lisatud ei ole. Kirjatöödel peab
saatja täielik aadress ja nimi peal olema.

Nr. 38.

Laupäeval, 9. (22). mail 1915.

Nr. 38.

Inglise sõjalaev.

I. Tõnison, Rukverest, wabatahtlik. Nowembrikul austria laste kätte wangi langenud, on sealt omastele teadustanud. II. Karl Lamberg, Rukverest (töötas wiimasel ajal Tallinnas Volta wabrikus lukusepana), wabatahtlik, on 9. detsembril jäljeta kaduma läinud, nagu üks tema sõber, eestlane, sõjawäljalt teadustas. III. Baader, Tallinnast, wabatahtlik. Wiibib praegu sõjawäljal.

Suwiste pühiks.

Tulewad! Tulewad pilwede tagant,
pilwede wahelt ja pilwede alt,
eredast eeterist ehted neil seljas,
maha mu juurde nii särawalt.

Tulewad, minu pead ja käsi
palawalt, palawalt suudlewad nad,
ja mu keha nii tihedalt kinni
oma kuldjuustega katawad.

Tulewad, pilluwad jädemeid wette,
tantsiwad lilledes, rohu sees,
peas neil kristallist ja teemandist pärjad,
hüppawad, heljuwad minu ees.

Tulge kõik, tulge! Mind kallistage,
silitage ja suudolge!
Teie kuldjuuksed nii pehmed ja hellad,
teewad terweks mu tdeste!

Siin ma seijan ja soowin ja jallin,
et te weel kaua nii kallistaks mind:
sinu kuldjuuste, su kiirte eest, päike,
su wiste päike, kuis tänan sind!

R. Põld.

Ena hing.

Brantsuse keelest Põntsewrezi järele.

Neid oli laua juures wiisteistkümmend ühes peremehega, kapten Dantivaliga; juurem osa olid neist ohwitserid, teised noored, rikkad elumehed. Ohtusõõl pidi ühtlasi poisimehe Dantivali lahtumise pidusõõl kui ta pulma eelpidu olema. Saba kolm nädalat oli ta ühe mõisaomaniku ilusa tütreaga kihlatud ja kümne päewa pärast pidid pulmad olema. Dantival siples kõrwan armastusewõrgus, ja et õnn täielik oleks, oli ta augi poolest tõusnud ja pidi siis ta pealinna elama ajuma. Seal oli ta kõhe toreba maja ostinud ja oli nüüd weel siia sõitnud, et sõpradega jumalaga jätta.

Sõituti alles laua juures. Ja et kõik pidulised paremast jeltstonnakihist pärit olid, siis oli jutujamine küll elaw, ometi mitte kõraksen. Ja sellepärast ei mõinud iseäralik hele kellaheli, mis nüüd tänawalt kajas, mitte tähelepanemata jääda. Ta aratas tähelepanemistki, sest siin, kus enam kellu kui aedu, walitjes sel ajal harilikult rahu.

"Misjugune iseäralik toon?" hüüdis keegi herra.

"See on kellute preestri kääs, kes surijale Jumala-armu lähed andma," wastas ta kõrwalistuja . . .

"Ja jääb selle maja ette seisma," ütles keegi teine.

Kõhe selle järele teatas sisseastuw teener, et üks preester kooripõisiga wäljas olla ja wiibimata herra kapteni jutule soowiwat.

"Misjugune mõte, muidugi nali, aga õige halwas walitus!" wastas noor ohwitser.

"Laste tale ütelda, et ta ifitus on efsinud!" soowitas keegi.

Uga kapten wastas:

"Jumal hoidlu, mina pean preestrit kõige armastusewäärilisemalt teretama, et paha nali hea lõpu leiaks. Kutsuge ta siia, wõtame ta kõige paremas tujus wastu ja jooime tema terwisets!"

"Weel iseäralikum oleks, kui teda seesmine hääl oleks siia juhatanud!" tähendas keegi herra ja ta hääl wärises.

"Jätame kõik ebausju kõrwale!" laitis Briijant.

"Oh, oh, mu armas! Tahad sa uskliku osa etendada, kes niijuguseid nõrku põlgab? Pealegi —"

Jutt jäi pooleli, sest preester astus tuppa.

"Wabandage, mu herrad, kui efsitan," algas tulija. "Kuid mind kutsus kohus. Herra Kaul Dantival?" küsis ta wäriseva häälega, kui majaherra tale naeratades wastu astus.

"Jah, auwäärt isa!"

"Kapten?"

"Jah!"

"Siis ei ole ma mitte efsinud? Ei saa tõepoolest aru —"

"Mina ka mitte," wastas kapten naerdes, "kuid arwatavaste on selle lõbu mulle keegi mänginud, selle ma kutsujumata unustasin. Sest pole wiga, ma kahetsen ainult, et teie ilmaaegu olete waewa näinud!"

"Oh, sest pole midagi; preester peab ikka sinna minema, kus teda waja on."

"Lohin ma küsida, kes teid kutsus?"

"Üks naisterahwas!"

"Do — naisterahwas!" hüüdis keegi herradest. "See on julle abielusje heitmise trahwits. Sa jätad tõepoolest ju oma poisimehe põlwe maha, ja ta tegi targaste, kui sind weel enne lasid lauale wõtta."

Kõik naersid. Raljätähendused lendasid siia ja sinna. Dantival üksi jäi tagasihoidlikult, et preestrit mitte pahandada. Kuid tal näis hea lust olewat jeltstimehi toetada.

Preester oli lohmetanud.

"Kas ei wõiks te mulle seda naisterahwast kirjel-daba?" küsis kapten undishimulikult.

„Kirjeldada, mis tarvis? Ka mina usun, et siin paha nalja on tehtud. Jumal tänatud, ma lahkun kohe ja palun wabandust!“

„Kannatage veel filmapilt, isa!“ palus Dantival. „Kui see ka nali oli, siis ei saa ma aru, mis sugune naisterahwas niisugust nalja wõis teha. Elab ta siin linnas?“

„Waewalt; wähemalt ei tunne ma teda. Ma sain temaga pärast jumalateenistust wäljas kiriku uste ees kottu. Nägi suurtsugu wälja ja kandis nahaga palistatud mantlit. Ta astus ruttu minu juurde ja ütles: „Rutake kapten Dantival'ile jumala-armu andma. Mä ei luba wiivitada ja ma oleksin wäga õnnetu, kui ta ilma kiriklise troostita juwets!“

„Mina läksin kohe käärtambrisje püha õli tooma, kuna tema wäljas ootas, kas ma lähen. Kui ma temast siis mööda läksin, nägin selgeste tema nägu, sest ta oli loori eest ära wõtnud ja püha küünla tuli, mis neitsi Maria altari peal põles, paistis tal otse näkku.“

„Ja teie ei tundnud teda tõeste?“

„Ei — aga lubage küsida, kes on see daame seal?“

Teener oli saali uste parajaste lahti teinud ja seal seisid neli daame pilt eluajuruses seinale peal.

„See on minu ema!“ wastas kapten.

„Teie ema?“

„Jah, minu ema, kes kahe aasta eest suri.“

Preester jäi kohmetult wait.

Dantival oli ära lahwatanud. Wäsin käis ta kehast läbi. Ta wõttis preestri kae alt kinni ja wiis ta pildi ette.

„Waabake! Kas tunnete ta ära?“ küsis ta hingetult.

„Õli tema see?“

„Herra kapten, ma ei tea tõeste, mis ütleva pean,“ loogele preester.

„See ei wõi ju olla, ometi on ta wahetus wõimata. Seejama teha, seejama nägu, seejama mantel. Jah, see daame oli minu saatja!“

„See mantel oli tal siis seljas?“ hüüdis Dantival, iga sõna rõhutades, „siis pole enam lahtlult. — Wõin aeg enne surma, kui surma juures enam lahtlult polnud, ütles ta mulle: „Kui ma surm olen, siis pane mulle see mantel hauda kaasa — see on külm ja niiske!“ Ta wärises nende sõnade juures ja ma ei teadnud, oli see tõsi wõi nali. Oli see ebaus, tujus? ütlesid! Ka jõe soow oli mulle mu ema poolt püha.“

Kõik küllalised olid pästi tõusnud ja ärewad.

„Imelik lugu, eks ole?“ küsis Dantival.

„Spiritismus!“ seletas Briffaut.

„Spiritismus? Wõib olla!“ wastas Dantival kuniwalt. „Kuid ma lisan midagi juurde, mis seekord wäga tähtis paistab olewat. Kuna mu ema warakult mehe ja mitu last oli kaotanud, siis olin mina tema elu ainus siin. Tema oli wäga wäga ja tundis teiste hingeliigutusi hästi. Mind tundis ta põhjalikult ja luges mu soowid ju filmist ära. Ta oli mu kõige parem sõber ja nõuandja, ja veel pärast ta surmaga olen ma tema mõju tundnud oma tegudes ja ettewõtetes.“

„Selle juures pole midagi iseäralikku,“ lausus Briffaut, „sest kui sa midagi teha kawatseid, küsivad sa lihtsalt: Mis sugust nõu annaks mulle mu ema? — Ja endiste päewade waimline ühendus inspireeris sind nõnda, et sul oli, nagu oleks tema sinuga rääkinud.“

„See wõiks olla!“ jatkas Dantival. „Mina ei taha kedagi uskuma panna, aga minu mälestuses seisab veel üks teine tähtis filmapilt. Surmatunnil ütles ta mulle: „Mu armas laps, nähtawana pean ma sinust nüüd lahkuma, aga ma jään ometi sinu juurde alati. Minu hing, mis meie usu järele suremata on, walwab sinu üle ja wõib, maisetest kütkestest waba, veel selgemine otustada, mis sulle kasulik on. Ma ei taha, et sa kannataksid!“ kõneles ta hellalt edasi, „ja pean Jumalalt armu paluma, et ta sinu ära kutsuks, kui sulle elu ainult veel walu tootab.“ Kui mu ema mulle nüüd preestri saatis, siis tähendab see ainult, et mind suur õnnetus ootab ja et Jumal tema palwe on kuulda wõtnud.“

Dantivali ärewus oli aga sõnaga kaswanud, ta silmadele tulid pisarad ja ta käsi kahmas toetades toolist kinni.

Kooliõpetajad sõjawäljal.

Seisawad (pahemalt poolt parem. poole): 1. Aleksander Laumets, Kawastu Kooja kooliõp., sõjawäljal. 2. Johannes Pehla, kooliõpetaja Elwast, sõjawäljal. 3. Istuwad: 3. Karl Raju, Ranna wallast, haigemajas. 4. Bernhard Pärnits, Kawastu Tähema kooliõp., 27. nov. jalast haaw., kodus parand. 5. Eduard Sepp, Selli kooliõpetaja, 27. nov. raskete haaw. ja praegu teadmata kadunud.

„Armas sõber!“ ütles Briffaut, „ära nii kurwaks saa, see rikub isu.“

Pastor tahtis ära minna.

„Ei, ei!“ pole Dantival. „Mii imelik kui see ka on, mõju, mis teie saatmise iseäraldus awaldas, ei kao ometi. Ka ei soowiks ma, et ilmaaegu oleksite tulnud. Tulge minu seltsi minu tuppa ja andke mulle seal ometi Jumalaarmu, kõik muu tuleb siis iseendast!“

Ja kooripoisi saatel lahkusid nad saalist.

Sõbrad jäid kohmetult maha. Wiimaks sofistats üks nendest:

„Dantival oli wäga lahwatanud — ta on, wõib olla, haige. Meie peakime ta lähedale jääma.“

„Muidugi!“ wastas keegi teine. „Aga ma loodan, et ta warsti jälle heas tujus ilmub.“

Sel filmapilgul teatas teener: „Armuline herra lasab paluda, et teda wabandaksite. Tal on peawalu ja ta läheb woodisse.“

„Hea küll!“ wastas Briffaut. „Ütelge oma herrale, et ta meie pärast ei muretses.“ Siis pööras ta sõprade poole: „Kas läheme wõi jääme? Mina omalt poolt soowitsin tema rawitsejaks jääda.“

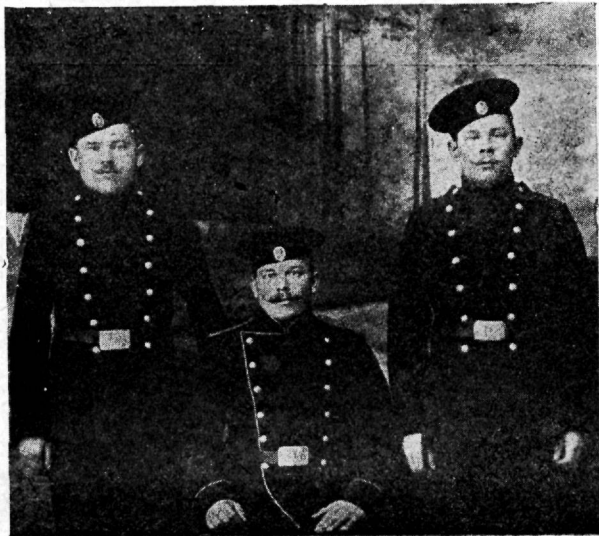
„Meie jääme kõik!“ otsustati ühel häälel.

„Hea küll, siis walwame tema juures igauks üks tund.“

Dantival oli magama jäänud. Ta hingas korralikult ja ta nägu oli rahulik. Ainult ta huuled liikusid, nagu oleks ta suu juttu ajanud. Kuid see polnud filmatorfaw — unes räägitakse tihti.

Kell 3 hommikul oli parajaste Briffaut walwamas. Tema kui uskmata soowis näha, et midagi iseäralikku pole.

Dantival wiiskes siia ja sinna, ilma et oleks ärganud. Ta hingamine näis rahutu olewat.

1. Robert Kullur, Wiljandi maak. 2. Jaan Widaja, Väänemaalt. 3. Jüri Idel, Väänemaalt. Wiibivad praegu sõjaväljal 2 S. pontoni bataljonis.

„Tunned ja enda haige olewat?“ küsis Briffaut põnevalt. „Soowid ja midagi?“

Ei mingit wastust.

Dantival muutus ilka rahutumaks — sekund aega hingeldas ta, siis läks ta teha sirget. Ta filmad olid laiali lahki läinud, aga ta ei näinud midagi.

Efimeses ärewuses oli Briffaut püsti karanud, siis aga wajus ta halwatuult tooli peale. Ta oli midagi näinud, mis ta hinge tahtis kinni matta.

Alles mõne minuti pärast suutis ta üles tõusta. Ta sõida põksus kangeste, kui ta uffe awas sinna tuppa, kus ta sõbrad istusid.

„Mu herrad!“ hüüdis ta hääletult. „See on hirmus — tulge! Dantival on surnud, tõeste surnud, ja — ta tema ema nägin ma. Ta tuli tuppa, just nii, kudas preester teda näinud, astus woodi ette, kumardas poja kohale ja surus ta filmad kinni. Ma nägin ka, et ta tema otjaefist suudles ja siis jälle toast lahkus, üsna tafalesti, niisama tafa kui ta oli tulnud.“

Hinge põhjani põrutatud, astusid kõik surmatuppa.

Briffaut oli tõtt ütelnud — Dantival oli surnud!

Järgmisel päewal seisis veel terve wäike linn selle mõju all, mida Dantivali äkiline surm awaldanud, kui juba uus erutaw teatus laiali lagunes. Dantivali mõrja oli Dantivali surmaõffel oma muusikaõpetajaga ära põgenenud. Ja see sündmus tuletas kapteni sõbradele tema ema wiimseid sõnu meelde, mis wististe selle kohta käisid.

„Waene sõber!“ sofstas Briffaut, kelle uskumatus hea lofsu oli saanud. „Kibe waen hoiti sinust laugele. Sinu waga ema armastaw hing on sind meehehitmise, wõib olla, enese tapmisegi eest hoidnud!“

Sufar.

Prantjuse keelest.

Saawatud!

Kullumiseft uimane, mudase näoga hufar wabastas ennast ofawa liigutusega maha langenud hobuse alt, kelle kael werine oli. Ruttu katsus ta enese läbi — pole wigal! Minult jalg tundus raskewõitu olewat, wist sai see pigistada. Kuid aega pole järele waadata, sest eemalt metja

äärest hakkas pilt, lootlew tumeroheline ahel lähinema, ühtlugu tema poole kogupautusi jaates. Need olid Saffa tütid. Ta waatas oma hobuse peale. See kannatas nähtawaste kange walu all. „Ma peaksin ta maha lastma,“ ümises ta, „kuid sellega tõmbaksin ma jakslaste tähelepantmise oma peale. Jumalaga, mu waene Rigoletto!“

Ta kumardas, heitis käpuli ja roomas läbi kaerawälja eespool paistwa wäitje külamaja punase telistiwu katuse poole. Sadat sammugi ei olnud ta veel edasi jõudnud, kui kuulid juba tema ümber wuhjefid. Teda oli tähele pandud.

„Kui mul õnneks lähets selle majani jõuda, kindlustaksin ennast seal, ja minu elu tuleks neil tallis maksma,“ mõtles ta. Hädaoht andis talle jõudu. Ta roomas käpuli, kord üsna maa wastu kõhuli lastes, kord ringisti ja käänatuid tehes, otjekui jänes. Wiimats jõudis ta majani ja, üle müüri ronides, mille küljest kuulide all lubjatükid pudenefid, sattus ta wäitjesse rohuaeada. Maja läwel seisis noor taluneiu ja näitas temale käega: „Siia! rutu! Waat' seal on hobune!“

Hobune! Ei, ta ei kuulnud waleste — mõni samm omaft eemal nägi ta tõeste hobuse, ilma jabulata küll ja oheleku otsga kaela ümber waljaste asemel, aga siiski oli see hobune.

Minuti pärast istus ta juba selle selgas ja weel minut hiljem kihutas ta mööda kiwiteed oru poole, kust waenlase kuulide eest warju wõis leida.

„Sa Jumal!“ äkki tõmbas ta oheleku pingule. „Kui loll ma olen! Seal on neiu! Nad tapawad ta ära!“

Ta pööras tagasi.

Küttide tumeroheline ahel lähines juba kolmest küljest korruga, maja nähtawaste sisse piirata tahtes. Husar ratsutas due — seal ei olnud kedagi. Ta kargas hobuse seljast ja tormas majasse. Efimeses toas ei olnud kedagi. Ta lütkas teise toa uffe lahti — ta ei kedagi.

Wiimats, wiimases toas leidis ta waele, wäitje taluneitese; käd ristis, põhwili oli ta püha Jumalaema pildi ees ja palwetas: „Püha Jumalaema, palweta meie, patuste, eest, sest meie surmatund on tulnud...“

Meie surmatund?! Roh, waatame enne!

Neiu ümbert kinni wõtta, teda hobuse selga tõsta, ise ta selja taha karata ja teed mööda tagasi kihutada, — oli mõne sekundi töö. Ta kihutas niisama kiirelt, nagu tema ümber winguwad kurjad kärhjedki, — jaksalajed olid lähemale jõudnud ja wõisid tee näüd püstitule alla wõtta.

Alles orgu jõudes otjustas ta tagasi waadata. Mis teewad jaksalajed? Püsjilastmine oli äkki waitunud...

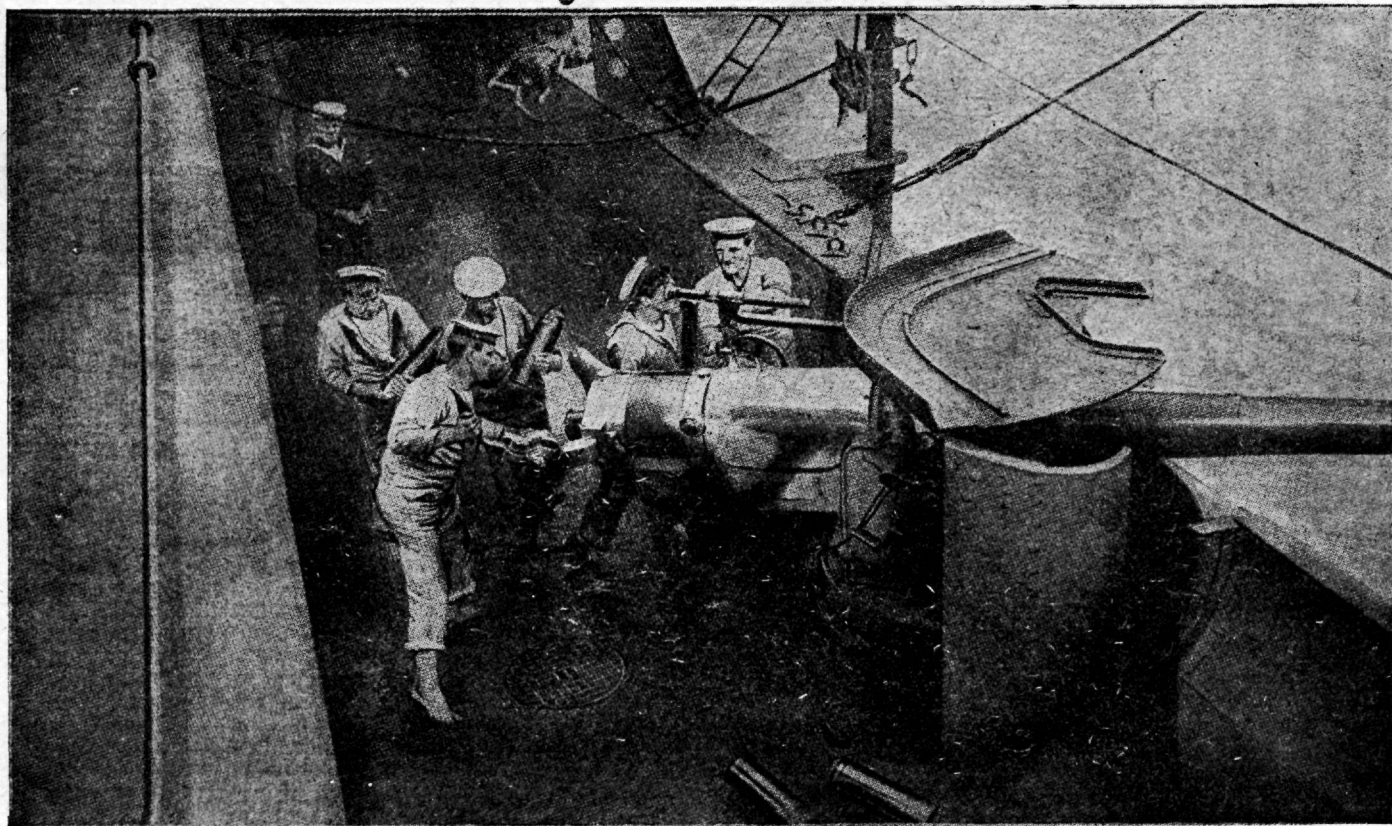
Midad maja kõrwal põlesid juba, jädemed lendasid igasse külge, juur tuleleet walgustas üfistikuid puid maja ümber.

Ja, waat, mis husar nägi:

Tulekahju kumast walgustatud maja katusel seisis noor Saffa leitnant, monooli filmas ja peenetesse nähtkinnastesse tõmmatud käja nagu teatris plasjutades, karjus ta täiest kõri:

„Bravo!“

Suurtüki lastmine Inglise sõjalaewal.

Sultan Abdul Hamidi harem.

(Konstantinopoli lähemast minewikust.)

Rõige suurem ja korrapärasem harem oli kümneksa aasta eest troonilt heidetud sultanil Abdul Hamidil. Selles elawas lilleaas oli tal iludusi ligi kolmsada. Suuremalt ofalt olid need Šherkessi neiud, siis aga ka Siiria ja Rumelia neiud. Need toodi harilikult juba kaunis noorelt haremisse, et neid võimalik oleks eelolewate kohuste jaoks hästi ette valmistada.

Sultani haremi täiendamise eest hoolitsemine lasus peasjalikult esirdshi-pasha (orjade ülema), Hussein-effendi ja tema abilise Emine-Sandme bladel, kellel selleks otstarbeks igalpool agendid töötamas olid. Peale selle muretsefid „elawat kaup“ sagedaste ka maakondade ülema ja asewalitsejad, sultanile sellega meeldida püüdes. Rõige ilusamad neiud nendes maakondades ei wõinud ilmaski oma saatuse eest julged olla: ülemaad ostfid wõi rööwifid nad sultani jaoks ära, kudas aga hõlpsamine hakkama sai.

Agarateks kaubamuretsejateks olid ka sultani sugulased, tema tädid, tädiüütreid j. t. Sultanile meelehead teha püüdes olid nad alati kõige ilusamad neidust wälja nuustimas.

Kuna aga sultan wiimastel walitsuseaastatel iseäranis umbuslikuks sai ja wahetewahel isegi tagakiusamise-hullustuse all kannatas, siis ei wõtnud ta sugulaste poolt soomitatud kaup ja just kõige parema meelega wastu ja lükkas wahest hästigi kaunid neiud tagasi, kartes, et uuest neiust eht salawaenlaste tööriist saab . . .

Sultani odaliskade (favoritkade) ettevalmistamine ja loolitamine kestis haremisse harilikult kaks aastat. Ettevalmistajateks olid bashi-kalf (wanem naisori) ja kasapidajanna

(gasnedar-usta), kuna ülemjuhatus sultani ema käes seisis. Haremisse sattudes pidi neiu kõigest lahkuma, mis tal kallisk ja armas, pidi minewiku oma mälestusest kustutama ja isegi oma senise nime unustama, sest haremisse pidi teda ainult üks möte, üks soow elustama: kõigi usklikkude walitseja armuawalduse wääriliseks saada.

Wilunud känd wõtsid haremisse sattunud neiu wastu ja hakkasid teda agaralt eelseiswa osa jaoks ette valmistama. Rõigepealt püüti muidugi neiu iludust weel enam tõsta ja filmapaistwamaks teha. Tale õpetati kõig peenendatud lipitsemise ja wõrgutuse kunsti saladused kätte, niisama ka meeldiwad liigutused ja kaunid seisangud, laulmine ja luulelik kõnewiis — ühe sõnaga kõig, mis arahellitatud ja tujukale mehele kudagi weel meeldida wõiks. Kui neiu wiimaks selles kõiges täiuseni oli jõudnud, õpetati tale weel, kudas sultanile hommitukingasti kaunide liigutustega kätte anda, lõhna-wee kruusi tema ees hoida ja tema armsamaid jookkisi ette kanda; seletati temale kõig sultani kombed, tujud, nõrkused ära ja wiidi lõpuks — sultani ema juurde elfamile, kes wiimase asjatundjana kõig oskused läbi katsus. Peale selle astus neiu oma kolmesaja feltklike sekka ja pidi alandlikult ootama, kuni sultani armulik pill lord tema peale peatama jääb.

Seaduse järele tohib iga türlane, olgu ta lihtnimene wõi sultan, omal ainult neli naist pidada, kuid peale nende wõib ta omale nii palju naisorjast wõtta kui soowib, kelle lastel samasugused õigused on, nagu seaduslikkude naistegi omadel. Suwitaw on sealkuures ka sultanite põline komme, et nad omale naist mitte kõrgemast soost neiude seast ei wai, waid orjade seast. Abdul-Hamidil kohta see küll ei käi, sest et ta ülepea abielust eemal hoidis ja ka esimesi nelja naist, kellega tal küll lapsed olid ja kellele igas asjas sultaniprouade kohast au anti, ei lastnud ta seaduslikuks abikaasaks finnitada.

Ulewenemaalise maakonna ühikuse haawatute haawajõumise ja töitmise punkt R-s, kus igapäew läbisegi 400—500 haawatud läbisõitjat soldatt peawarju ja ülespidamist saawad.

Kui sultan tähelepanemist mõne oma naisorja peale pööras, siis hakkas see gesde nime kandma, sultani armuosalisena sai selle nimeks ikbal (üllistatud) ja wiimaks, kui tal laps sündis, annetati talle printsessi aunimi. Sellest hoolimata ei saanud ta ikkagi veel sultantprouaks, waid selle auosaliseks wõis ta alles siis saada, kui üks eelmistest neljast naisest ära suri ja sultan armulikult heaks arwas teda selle õnne osaliseks teha.

Celseiswad read wõiwad tahtmata arwamisele wia, nagu oleks imbalide ja printsesside arv hästi suur ja veel suurem sultani järeltulew sugu. Pärifelt ei ole aga lugu nõnda. Wanad naisorjad — kalfad — walwafid terawalt sultani armuosaliste järele ja wõtsid wäheha kui kaebuse puhul kõik abinõud armastusewilsa häwitamiseks ette. Nii ei olnud ka Abdul-Hamidil rohkem lapsi, kui kõigest kolmeist.

Enesestki mõista piüüdsid õnnetud naisorjad — kas emaloomufunnil wõi auahnuse pärast — kalfide tähelepanekut omalt poolt igatepidi petta, ja kellel see õnneks läks, see sai printsessiks. Niisuguseid printsessi (faworitkafi) oli Abdul-Hamidil kaksteist, kõige tähtsam nende seas oli Sherkessi neuu Alifise-Harum, kelle wend sultani adjutantiks oli.

Igal printsessil oli omaette eluruum ja oma wäike õuetond, oma kassapidaja, pitsarite walitseja, sekretarid, orjad ja kohitsetud mehed. Selle eest oli ta aga ka eluajaks haremil külge neetud, ainult surm awas talle haremist ukseid. Inbalid selle wastu wõisid veel haremist pääfeda, kuigi mitte just wabadusesse, siis ometi mõne teise pasha haremisse, sultani kingituse näol. Seesuguse elumuudatuse osaliseks said nad kas sellepärast, et sultan ise nendest juba tüdine nud oli, wõi nad saadeti pashale teatud otstarbel — salakuulajaks. Oli sultani südamel näit. mõne pasha wastu umbusaldus tekkunud, siis awaldas ta wiimasele suurt au ja armu sellega, et ihe oma haremist neidest temale kinkis. See sai uue peremehe haremist muudugi eimeseks pailapsiks ja uuris parajal filmapiilgul pasha käest kõik wälja, mis tarwis oli. Sel kombel sai Abdul Hamid hulga tähtsate türlaste nimes teada, kes tema wastu salaplaanist septsesid.

Kuid see on ka ainuke juhtumine, kus haremist neidest teatud arusaamist nõuti. Harilikult ei lastud neid oma peajagi peale armastuse-asjade ei muu millelagagi waewata ja nad saatsid kõik oma aja tantsimisega, laulmisega, nargilise suitsetamisega, muusika tegemisega ja nukkudega mängimisega mööda; puuderdasid wallatades neegrineudel näod walgeks, ässtasid üht teise peale, sõid päewa läbi komwekka ja kõiksugu maiust, jõid kohwi, mängisid kaarta, hullasid kasside

ja papugoidega, wargsel wiisil wabel ka keelatud wiina rüülbates, mida mõni heasüdamline kohitsetud mees neile salamahiti kätte toimetas. Tarwitada olid neil ka kõik uuemad ülesleidused, nagu grammofonid, päwapildi aparadid ja, isegi, jalgratad. Waimliski huwisi neid arendada ei lastud. Kes lugeda oskas, sellele anti Arabia muinasjutte lugeda, wabel ka mõned ajakirjad, kust aga ettewaatlik Türgi tlenfor waremalt kõik wähegi targemad tükid maha oli tõmbanud.

Nagu juba tähendasime, ei ole sultani prouadel ega printsessidel enam luba haremist wälja astuda, odalistadel aga oli see õigus, ja fagedaste läksid nad kohitsetud meeste saatel kauplustes omale seda ja teist ostmas. Kuid pärast keelas sultan ka selle meeleahutuse ära, kui wälja tuli, et neil kauplustes sala-kokkusaamist oli.

Printsessid piüüdsid omale sellega meelelahutust luua, et üksteisel wõõraks käisid. Nende ükstitud ruumid olid kodade läbi ühendatud, ja kord kutsus üks, kord teine oma sõbrannad oma poole.

Nõnda weeres nende ühetooneiline ja siuta elu päewast päewa, kui sultan heas tujus oli. Oli ta aga mõnesugustel põhjustel oma haremist neid peale pahandanud, siis seadis ta need walju walwuse alla, lõpetas neil igasuguse läbitäitmise wälimise ilmaga, ei lubanud puudert,

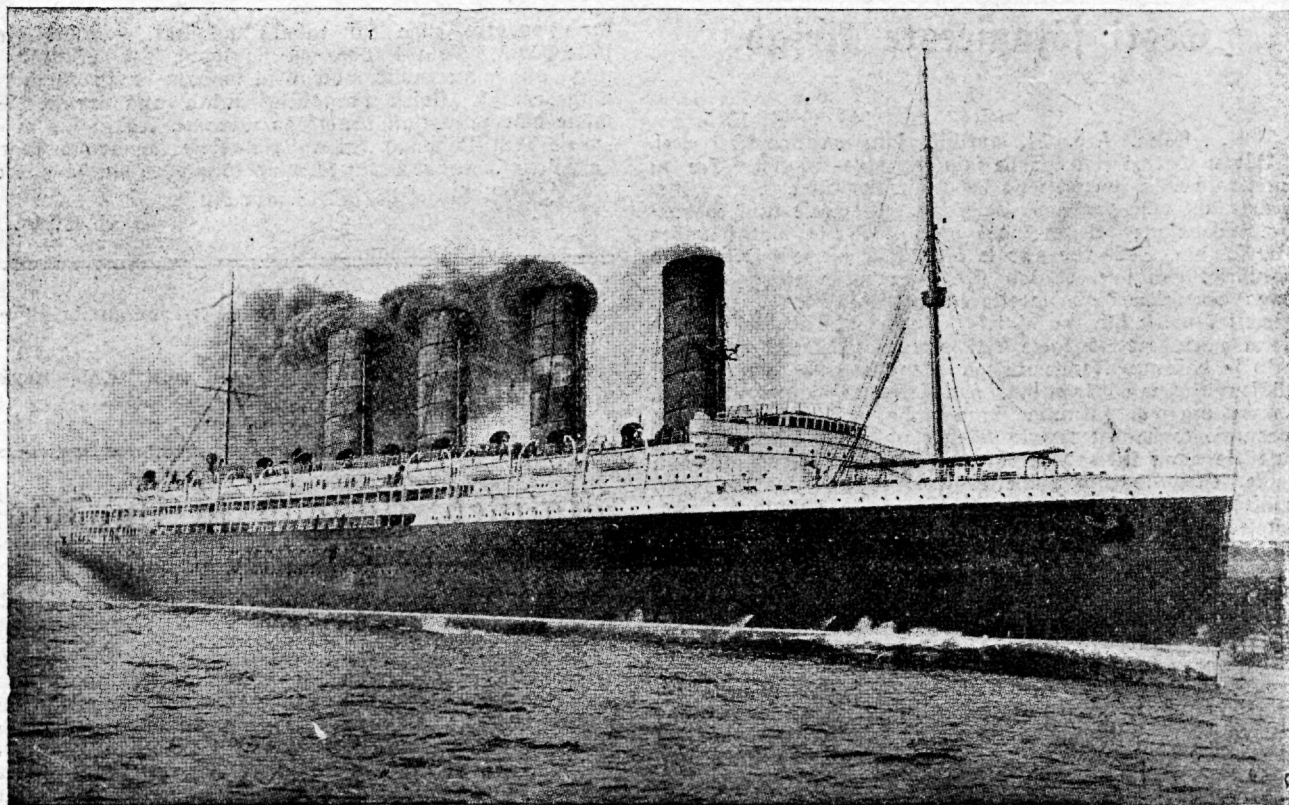
näowärwist ega ehteid tarwitada j. n. e. Need olid alles nii ütelda pehmed abinõud, ei põlatud aga ka kõige waljumaid. Nii oli Abdul Hamidi ajal paar juhtumist, kus ta pahas tujus ja tähise kartuse pärast haremist neuu ise oma käega maha laskis. Tekkis haremist neuu kohta kõige wähem tahtlus, siis kadus see äkki haremist teadmata kuhu, ja teised pidid tema unustama, ei tohtinud ifegi tema nime enam nimetada ega pärida, kuhu ta jäänud.

Tuid ja sõda.

Saksa eelwäged I ja maakuulajatel on postitud kaardid...
Ajalehtedest.

Juba wanal hallil ajal tarwitati tuist sõnumiwiijatets. Egiptuse, Küpruse ja Kreeta meremehed saatsid nendega oma kaugelest merereisudest sõnumeid kokkuse. Wanal Greeksmaal laotati sel kombel nende nimekirjasi laiali, kes Olimpia mängudes wõitnud, ja postituid päästsid korra terve ristifõitjate wäe, kelle muhamedlased Donau jõesuus sisse olid piiranud.

Ka Saksa-Prantsuse sõjas tegid tuid tähtsat, wõib olla, isegi, otustama tähtsusega tööd. Kui Saksa wäed Pariisi piirama tormasid ja linnal selle tagajärjel kõik läbitäitmise abinõud wälimise ilmaga korrapealt seisma ähwardasid jääda, siis pöörasid linna ülemad rahwa poole palwega, neile tuist postiteenistuse jaoks tuua. See palwe täideti wiibimata; lugemata hulk tuist wiidi õhulaewadel Pariisist wälja; ning järt-järgult hakkasid nad siis ümberpiiramise ajal tagasi tulema, tähtsaid sõnumeid ja teateid tuues. Et tuile wõimalikult rohkest teateid wõiks kaasa anda, selleks wähen dati kirjasi päwapilditamise teel, kuna Pariisist neid jälle päwapilditamise abil suurendati, nii et wõimalik lugeda oli. Mõni hea sadatuhat telegrammi muretsefid tuid sel kombel päralt, sellest hoolimata, et sakslased filmapiirile ilmuwate lindude terafelt järele walwafid. Kõigist õhupostidest on tuipost hästi käepäraline ja peaaegu ka kõige kindlam. Lennumasinad ja õhulaewad paistawad juba eemalt filma wõi äratawad jälle oma sõbrinaga tähelepanemist, ja traadita telegraf, see on kaunis tujukas asi, mille peale alati just täieste kindel ei wõi olla.

Okeanilaew „Lousitania“

785 jalga pikk, 88 jalga lai, 60 $\frac{1}{2}$ jalga kõrge, sõidukiirus 25,4 sõlme, 69,000 hobusejõulised auruturbinid. Lasti Saksa weeatuse laewa poolt 24. aprillil 1915 Iiri meres ligi 2000 inimesega põhja.

Postituidede tõugudest on kõige rohkem tuntud Inglise, Saksa, Vastori (Persia) ja Belgia postituid. Iseäranis viimased on väga targad ja võivad kauge maa ära lennata, näit. Manchesterist (Inglismaal) San-Sebastianosse (Prantsuse-Hispania piiril), s. o. 700 penikoormat.

Postituidede õpetamine algab siis, kui nad juba üle kuu vanad on. Luid õdetakse majatsest, viidakse paarsada sammu eemale ja lastakse lahti, et ta tõdu lendaks. Iga päewaga harjutatakse teda siis ikka pikemaid vahet ära lendama ja nelja kuu vanuselt algavad juba tõsised harjutused kauge maa tagant. Kolme aasta vanuselt seisavad postituid harilikult täiuse tipul ja 500 penikoormat on neil siis parajaks lennuvahets.

Lühikesed hästi õhukesed paberi peale kirjutatud sõnumid või pikemad päewapilditamisega teel vähendatud kirjandused keeratakse kokku ja pistetakse sületüüka jämedase torukesse sisse; see torute seotakse postituidel sabasule külge, nõnda, et see lendamist ei takistaks. Luidu lendu saatmise puhul peetakse ilma filmas. Udu ega kange tuult tuid ei sall, lumetuisuga ei jõua nad kuigi kaugele. Lendu lastakse nad wara hommikul, kuna tuid aega enne seda toitu antakse ja supelda lastakse; torute sõnumituga kinnitatakse alles viimasel filmipilgul sabasule külge. Prantsusemaal seisab tuipest praegu sõjawäe inseneride ülewaatuse all ja kõrgis piiriäärsetes eelmise klassi kindlustes on eriti tuipesti jaamad. Need jaamad seisavad Pariisiga ühenduses, ja kui lord kõik teised läbitäimise abinõud peatsid katkema, jääb läbitäimine tuipesti kaudu ikka veel mitmeks kuuks alale.

Tuipestiga on Prantsusemaal ka ühiskud wäeosad ühendatud ja isegi mõnel ratlawäe salkadel on puurikesed tuiduga kaasas, et ka waenlastest ümberpiiratult olles võimalik oleks staabiga läbirääkimisesse jääda.

Mis Saksaamaasse puutub, siis seati seal tuipest 1870. aastal sõjaministri käsul sisse ja asutati tuipesti jaamad tähtsamatesse kindlustesse ja linnadesse. Metzi sarnastes kindlustes on praegu vähemalt tuhat postituid, kes ametlikult garnisoni nimekirjas seisavad, peale selle veel lugemata hulk erainimeste tuipest, kes wäeajate korral oma tuid muudugi heameelega ülemusele tarwitada annavad.

Italias on tuipesti Sardinia ja Arkona wahel käimas, viimasel on ligi viissada tuid. Ka Rooma grenaderide nimekirjas seisab mitusada kõige paremaid Belgia „lendurid.“

Belgias on tuipesti ajajateks ainult erainimesed. Postituid, need on ammu ajast juba Belgia rahwalikult spordiks ja seal leidub ligemale tuhat tuipesti seltsi, kelle liikmetel üle miljoni postituid on. Belgiasse sammudes rekwiiserisid sakslased muudugi ka suurema osa sealsetest postituidest, neile pandi Saksa märgid külge ja saadeti Saksaamaale.

Peale postituid ühenduse alalhoidmise tarwitawad sakslased tuipesti ka päewapilditamisena maakuulajateks. Luidu kinnitatakse rinna külge eriti selle jaoks walmistatud inetilluse automaatlik (isetoetatav) päewapildi aparat, mis maakoha, mille kohal tui kõrgel õhus lendab, üles wõtab.

Gestujulik kofaraamat

on praegusel kallil ajal meie pereemadele väga tarwilik. Terwislikel, maitsewad, odawad toidud. Hind 70 kop.

„Seaduse“ kirjastus, Tallinnas.

Cesti sõjameeste kirjad.

I.

14. aprillil 1915.

.. Täna, s. o. 14. aprillil, sain ma ühe risti weel, 4. järgu Georgi risti. Selle sain järgmise töö eest. See oli weel talwel ja ilm oli sel päewal hirmus külm. Meie wahetafime üht oma roodu N. N. jõe ääres esimese liini koobastes. Waenlane oli teinepool jõge, koobaste wahet umbes 400 samm. Selle roo meeste käest, kelle asemel meie nüüd astufime, kuulfime, et nad ühe oma mehe teinepoole jõge üsna waenlaste koobaste ette on pidanud jätma. Meid oli nimelt 7 meest siit luurajateks wälja saadetud, ja kui nad üsna waenlaste koobaste ligi olnud, märkanud waenlane neid ja hakanud kange tulega üle külwama. Ruus meest pääsenud eluga põgenema, aga seitsmes jäänud, kahjuks, haawatuna wõi surruna sinna maha, waewalt 50 samm waenlaste koobastest eemale. Mehed olid oma seltsimehe kaotuse üle üsna kurwad ja ohtafid. Üle jõe pääseda oli hästi raske, sest illad olid wahel pealt lõhutud — kes üle tahab pääseda, tehku ise omale laudadest sild. Ka jää oli nõrk, sest see jõgi on kange kiire woolusega ja ei lafe igas kohas jääd peale tekkida. Meeste murelikka nägu nähes läks mu meel wäga kurwaks. Wõisime ühe teise seltsimehega sildame rindu ja läksime roo komanderi juurde ja teatafime, et nõuks oleme wõinud seltsimeest otfima minna. Kumbagi roo komanderid ei tahtnud esiteks lubada, tähendades, et minna wäga kardetaw on ja waenlased ta wahelpeal juba eht ära koristanud on; parem üks mees kaodata kui kolm. Kui meie aga oma nõu juurde kindlaks jäime, anti ta luba. Tõmbafime walged färgid selga ja walged püksid jalga, et lumega ühte karwa olles waenlaste filma ei paistats ja astufime oma raske teele. Kõik mehed ohtafid, kui jumalaga jätfime. Hädaste faimme üle esimese lõhutud silla, kui waenlane jää kröbinat oli kuulnud ja meie peale tuld hakkas andma. Onneks ei näinud ta meid — walget on walge pealt raske ära tunda — waid kuulis ainult kröbinat, nii siis wuhisefid kõik umbkaudu lastud kuulid mööda. Meie roomame edasi ja oleme juba üsna nende ligidal, näeme kudas nad üksteist foendawad; ta lastmine on juba waitjemaks jäänud. Kuid seltsimeest ei näe meie kuskil ja lootus, teda leida, on juba kadunud. Ükki filmame ühes kraawis üht musta kogu, ja see otsekui liiguks. Roomates ruttame ligi ja anname sõrmeaga märku, et ta waitiks. Aga kudas teda ära wiia — ta on jalast raskest haawatud. Ei aita muud — kas mine wõi jää. Süda rindu ja unustame kõik kartuse — wõtame weame teda natuke maad lohistades oma järele, aga ta ei kannata, sest ägab raskest, ja see ägamine wõib iga filmapilt meid ära anda. Jääb ainult üks tee — selga wõtta — saagu mis saab. Tehtud — wõtame selga — teine jalgaest, ja ruttame saagiga. Jälle tuleb üle silla minna — jää kröbifeb — jälle lastmine. Seidame kõhuli ja ootame. Wiimaks waitib lastmine, siis wõtame paneme oma kaks püksi kanderaamiks kottu, ja jälle edasi. Wiimaks ometi jõudfime õnnelikult oma koobasteni, haawatud seltsimees kaotas. Siin surus roo komander meil kätt ja ütles, et see töö tasuta ei jää — ja waata — täna riputati see ristike tasuks. Saigemajas leiti haawatud seltsimehe jalad külmast juba pisut näpistatud olewat, õnneks aga olime me weel õigel ajal abiks saanud. .. Ilmad on meil siin hästi ilusad, aga mägedes, seal on tülm ja wäga raske ronida. ..

Elage hästi Teie Mar.

II.

Lustatud sõjawennad!

Teie ei wõi keegi aimata, kui head meelt see mulle tegi, kui mina herra „Meie Matsi“ nägin mäest ülesse siia kõrgese, kõrgese ronivat. Minul tahtfud peaaegu röömu päraft pijarad filma tulla, kui mäest üles ronitwa jõbra läks pilfilma abil „Meie Matsi“ nägin. Tõeste on ta üks ladna pois, ta Karpatides ei jää ta minust maha. Eht küll kaua, kaua oodata sain, aga nüüd siis ometi jõudis siia. Ei ole ju pahakski panna, sest tergematki posti tuli pea poolteist

kuud oodata, enne kui tabada wõisime. — Nüüd olengi jälle päris õnnelaps kõhe, sest igalpool, kus „Mats“ minuga oli, jaimme tublid wõidud ja loodan, et ka nüüd siin mägedemaal „Jofesi poegadele“ jalad alla teeme. Weel mõne mäe ja wärsjali raudteega wõtame ära ja siis ei jää „Meie Matsil“ muud, kui aufrilastele lõpuarwet lugeda. Soowin tuhat palju terwisid kõigile rahumaa lastele! Karpati kõrgel harjal 18. aprillil.

E. Eljas.

Tõnis Kellner, kelle pilt meie 31. sõjanumbris ilmus, on 3. märtsil T. all langenud.

Johannes Meier, kelle pilt meie 34. sõjanumbris ilmus, on 20. weebr. langenud.

Mialilled, ilupuud ja ilupõõsad.

Miatdõ operaamatu II. wiht.

Tähtis käsiraamat aednikudele ja lillepõõsadele. Väbi-proowitud juhatused lillede, ilupuude ja põõsaste raiwitsemiseks, rohuaedade ajutamiseks ja korvashoidmiseks.

Sijuts: rohuaia muru ja lilled, mitmesugused lihtjamate nduetega suwelilled, ilusamad suwelilled Läänemere maade jaoks, lehetaimed, mitmesug. puhmad, lillefibusad, kõige ilusamad ja wastupidawamad lillefibusad Läänemere maade jaoks, taimehoone ja falgakilled ja nende paljundamine, ilusamad falgakilled aedade kaunistamiseks Läänemere maadel, palistujetaimed, lillepeenrad, waibapeenrad ja nende lilled, tubane soelawa, mitmesugused wääntaimed, ilupuud ja ilupõõsad, nende istutamine ja lõikamine, leinapuud, mägestiku lilled, weelilled, warjulilled, iseäralised ehtelilled; roosid ja nende otulerimine, rooside fõrbid, nende istutamine ja lõikamine j. n. e. j. n. e.

140 pildiga, hind 1 r. 50 k., kõwas köites 1 r. 75 k.

Saada igas raamatukaupluses.

Pealadu: Teaduse raamatukauplus, Tallinnas, Harju ja Riiutli uul. nurgal nr. 46/15.

Meliplühiks trükiti ilmunud uued raamatud:

Tasuja

Kurbmäng kuues pildis 13. aastajast, Ed. Bornhöhe sellefama nimelise jutustuse almel N. Trilljärw. Hind 1 rub.

Rudas kapsaid kaswatada

Hind 20 kop.

Millal sõda lõpeb

Hind 30 kop.

Täielik foonetafumise õpetus

Hind 30 kop. on nüüd jälle saadawal.

Saada igas raamatukaupluses. Pealadu „Teaduse“ raamatukaupluses Tallinnas, Harju ja Riiutli uul. nurgal. 46/15.

„Meie Matsi“ toimetus palub austatud

päewapiltnikka

temale lehes awaldamiseks ajakohaseid üleswõtteid saata, ühes lähema seletusega. Tasu harilit.

Mikkel Ripper,
Saaremaalit. Rodus
parandusel.

Aleksander Soola, Johan Armann, Aleks. Blumberg,
mõlemad tegewas sõjav.; 29. aug. langenud.;

Jaan Liidres,
Raitkõla w. 20. aug.
Saksa wangil langen.

Aleksander Magus.
Tegewas sõjaväes.

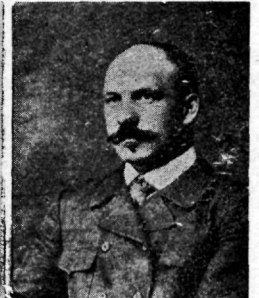
Johannes Manos,
Narwast. Saksamaal
wangis.

J. Siit.
Tegewas sõjaväes.

Aleksander Heldt.
Tegewas sõjaväes
surnud.

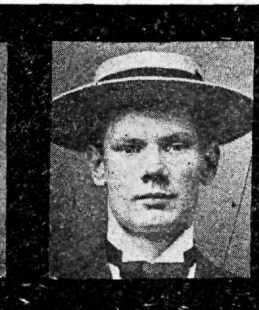
Kustaw Baher,
Koolilõpet. Saksamaal
wangis.

August Markus,
Aue-Sutstepalt. Tege-
was sõjaväes.

Otto Sirt,
vet. welsker Edrwa alew.
Tegewas sõjaväes.

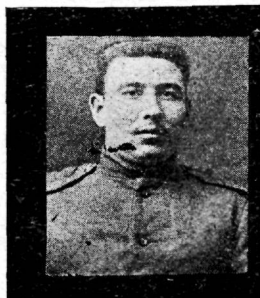
Martin Peetmann,
Saapsalu tr. 20. detf.
26. all langenud.

Jüri Konison,
vet. welsker Dlustweref.
Tegewas sõjaväes.

Johan Luts,
Putatu w. Tegewas
sõjaväes.

Oswald Herne,
Pihkwa kub. Petrogradi
haigemajas

Walfried Wast,
Sallinnast. Praegu
Moskwas puhtusel.

Karl Rosenberg,
vet. welsker Soosaare w.
Kuueks kuuls puhtusel.

Oskar Pratel,
Tal. Sakslaste wastu
wõideldes 2 lorda haaw.

Johannes Kärner,
Wõru tr. 9. nom. suurtüki
kuuliga jalast haawatud.

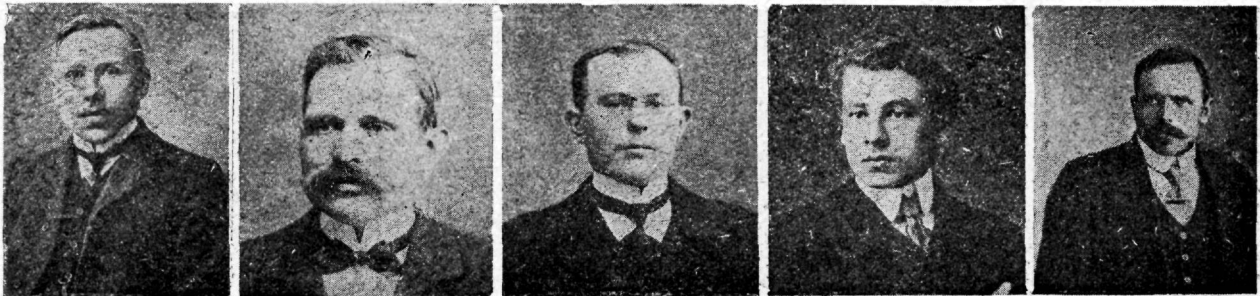
Oskar Reimann,
Merekindluse kaabis.

Ewald Käär,
W. Nigulast. Sõjaväelaj,
moonav. van. kirjutaja.

Johannes Siim,
Ratwerekst. Tegewas
sõjaväes.

Peeter Eger,
Waidast. Tegewas
sõjaväes.

Erich Kull,
Rarwast. Tegewas
sõjaväes.

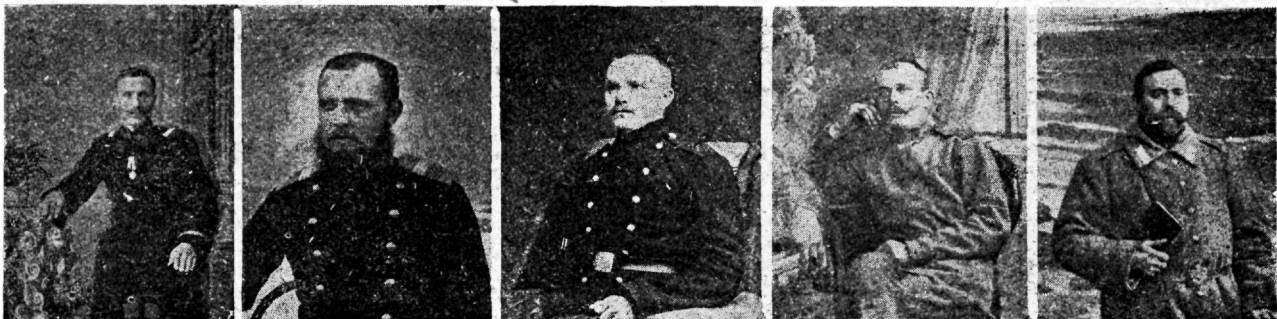
Aug. Leito,
Tartust. Saksamaal
wangis.

Jaak Luit,
W. Suiskepi w. Tegewas
sõjaväes surnud.

Hans Wentzel,
Tallinnast. 6. nov. R.
linna all langenud.

Gustaw Palm,
Rarwast. 10. nov. L.
lahingus langenud.

Jaan Reinus,
Kärust. 9. nov. näost haa-
watud. Lueste sõjaväelaj.

Eduard Raew,
Wafawerekst. W.-Jaapani
sõjas olnud. Sõjaväelaj.

Joannes Kõpsel,
Eestamaalt. Sõjaväelaj
juurtühtwäes.

Kaarel Käärmann,
Wetsja w. Tegewas sõja-
wäes telegrafist.

Paul Braesch,
Räama w. Sõjaväelaj.

Juhan Käst,
Karja kib. Tegewas
sõjaväes.

Fridebert Ruben,
Tuddolinnaft. Tegewas
sõjaväes.

Johannes Kivimägi,
Tuddolinnaft. Tegewas
sõjaväes.

Woldemar Waas,
Tuddolinnaft. Sõjaväelaj.

Mihail Kraanberg,
Lihula w. Tegewas
sõjaväes.

Jaan Rand,
Wanamõisa w. Tegewas
sõjaväes.

Josep Kell,
Albu w. Teadmata
fabunud.

Karl Maalmann,
Kurjewitš. 13. aug. ja 2.
veebr. haawatud.

Samuel Hurt,
Kuiola w. Edjawäljal,
fapör.

Aleks. Rootsmann,
w. alamohw. Tallinnast.
Tegewas sõjawäes.

Richard Siob,
Tallinnast. Tegewas
sõjawäes.

Mihail Kirwes,
Muhu Suurest w. Ebrop.
nelliga seljast haawatud.

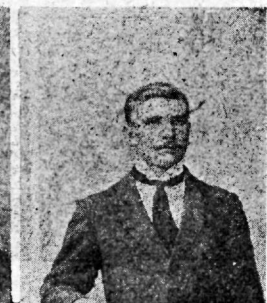
Aleksander Pawa,
Püüsti w. Edjawäljal.

Aleksander Reisner,
Narmast, gaardiväelane.
W. all langenud.

Jaan Kuusepuu,
Kutgatsi w. haawatud S.
all. Lueste sõjawäljal.

Madis Enno,
Muhu Suurest w. Tegw.
sõjaw. Teated puuduvad.

F. Reisfar.
Tegewas sõjawäes.

Joh. Espat,
Kärdla w. Edjawäljal.

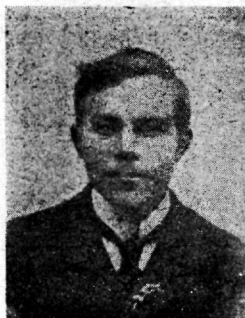
Daniel Wofoberg,
koolidpet. Wõrumaast.
Tegewas sõjawäes.

Anton Lobi,
Pöögile w. Tegewas
sõjawäes.

Johannes Lobi,
Pöögile w. Tegewas
sõjawäes.

Martin Lashindrek,
alamohw. Kaplast. Saab
3 Georgi auraha ja rist.

August Riis,
Torist. Edjawäljal.

Ernest Raat,
Ritast. 1. sept. haawatud.
Mail uueste sõjawäe.

Ernest Komisar,
W. Wändrast. Edja-
wäljal.

Henn Ewert,
Kartist. Edjawäljal.

Johannes Sepp,
Pägebilt. Tegewas
sõjaväes

Jüri Riismann,
w. alamohw. Juuru w. 17.
aug. haaw. Ueeste sõjav.

Aleksander Suhtow,
Narwast. 19. jaan. sbrayn.
käest ja jalast haawatud.

Karl Tell,
U. Antsla w. Põrutatud
ja uueste sõjavätsjal.

Nikolai Järwepera,
Narwast. Sõjavätsjal.

Peeter Pärnson,
U. Kavistest. Sõjavätsjal.

Teodor Böstrow,
Tallinnast. Tegewas
sõjaväes.

Josep Launi (Laut),
alamohw. Aleksandri w.
Tegewas sõjaväes.

Mihkel Randsepp,
Saapsalu tr. Sõjavätsjal.

Jaan Reinold,
Muffjala w. W.-Jaapani
sõjas olnud. Sõjavätsjal.

Willem Karit,
Tallinnast. Sõjavätsjal.

Robert Põdrus,
Albu w. Sõjavätsjal

August Sibir,
Narwast. Tegewas
sõjaväes.

Johannes Welling,
L. Tähtvere w. Elektro-
tehnikata bataljonis.

Jaan Kals,
Tallinnast. Sõjavätsjal
aastaks parand. lastud.

Aleksander Kirwes,
Ranapä alew. Sõjavätsjal.

Artur Daniel,
W. Antslast. Sõjavätsjal.

Leopold Meite,
Tallinnast. Tegewas
sõjaväes.

Woldemar Eljas,
alam lipnik Wirumaalt. 3
lorda haaw. 2 Georgi r.

Aleksander Klemmer,
Kärust. Tegewas
sõjaväes.

Johannes Eger,
Wälba w. Sanitarina
õjawäljal.

Karel Saulep,
Arbtlast. õjawäljal.

Johannes Freiberg,
Mäo w. W.-Jaap. lõjas
õinud. Tegewas lõjaw.

Andres Palsat,
Arwinormest. 7. detf. pöru-
tatud. Aastats parandusel.

Johannes Prööm,
Left. Jõdelehtne w.
õjawäljal.

Anton Leihmanu,
Wilmisft. Saksilaste wästu
wõideldes pörutatud.

Karl Purga,
Earwastust. õjawäljal.

Anton Hasenbus,
Masfu w. õjawäljal.

Karla Herbst,
Kõigi w. Kõitn jalad ära
wõtnud. Saigemajas.

Timofei Didekiwi,
Muhu saarelt. 8. now.
E. all haawatud.

Albert Parwe,
alamohw. Järwe w.
õjawäljal.

Gustaw Hendrikson,
Kaadilt. õjawäljal.

Andrei Didekiwi
Muhu saarelt. Austerlaste
wästu wõideld. läest haaw.

Jaan Truuts,
Kaadilt. õjawäljal.

Roman Damm,
Baltisft. Tegewas
õjawäes.

Hans Ingermann,
Woorust. Tegewas
õjawäes.

Põlise auufodaniku Friedrich Tedder'i (Birrhahn'i) Saaremaalt, kõi neli poega õjawäljal.
1) Amandus Birrhahn, 33 aastat wana, wõitles lõja alguseft saadit austruialastega. Rahingulini kilmetas
ja lõi haigets, wõibid praegu Pärnus haigemajas. Wõttis ta Wene-Jaapani lõjast õsa, sal tergeste haawa-
tud, ja lõzetti wahwuse eest alamohwifleriks. 2) Ferdinand Birrhahn, 32 aastat wana, lõidib waenlase
wästu. 3) Eduard Birrhahn, alamohwifler, 26 aastat wana, annab saksilastele walu. 4) Arnold Birrhahn,
24 aastat wana, on õjawäljal.

Kui wabadus Prantsufemaale tuli . .

G. Dore maalt järele.

Wankuwal troonil.

Woldemar Urbani roman wabastamise sõjast.

(37. järg ja lõpp).

Foresteria ees seisis ligi kaheksakümmeend Garibaldi meest auwahtidena. See oli tema ainsam sõjavägi linnas, kuna aga kuninglikka vägegi veel paar tuhat meest alles linnast välja marssimas oli.

Massilli waatles seda rahwa suurepäraselt meeleawaldust nagu unenäos. See oli hoopis teisite siin, kui omal ajal Palermos, kus iga uulitsa nurgal barrikad seisis ja uulitsatel kodanikude weri päewadekaupa woolas. Ja kellele oldi selle kõige eest tänu wõlgu? Kes oli ööd kui päewad muretsenud, kes oli meeleheitlikka jõupingutusi teinud, iseenele elu kaalu peale pannud, et linnal rahu alal hoida?

„Kus on prefekt, Beatrice?“ küsis Massilli.

„Foresteria palees. Ta on ainuke veel Bourboni auwandjatest Neapolis, et diktatori wastu wõtta

ja praeguses segaduses wähegi korda luua,“ wastas Beatrice uhkelt.

Sakkas juba pimedaks minema, kui Liberio Romano surmani wäsinult prefekturi tagasi tuli. Oma kirjutuslauda pealt leidis ta kirja, mille üks Garibaldi ohwitseritest waewalt kümne minuti eest oli toonud.

See kiri oli iseloomulikult lühike:

„Diktator käsis: Herr Liberio Romano on sisemiste asjade ministriks finnitatud. Neapolis, 7. sept. 1860. Giuseppe Garibaldi.“

Ra uue sisemiste asjade ministri „wanal sõbral“, politsei-instruktoril don Taddeo Massaccol ei pidanud Neapoli riigipööre ilma heade tagajärgedeta mööda minema. Ühes nende kolmekümne kolme mäsuse meeltega San Sebastiano põikwulitsalt, kelle elu Liberio Romano selle läbi päästnud, et nad wangi lasi panna, sai ka ilusa Luigia isa, don Domenico Perotti, kui politika-süüdlane, amnestiat.

Don Taddeo nägi selles muidugi saatuse näpunäidet. Miski asi ei tahtistanud teda nüüd teatamast, et don Domenico ainult tema abi läbi wabaks

on saanud. Ta pani ennast uhkete riidesse ja läks lihunikumeistri juurde oma tasu, ilusat Luigiat, kätte saama. Kuid sellel tähtsal teekonnal juhtus tal wäike kimbatus, mis tal peaaegu kaela oleks murdnud. Kui ta nimelt, klanitult ja lõhna-õldega piserdatult, nagu südametewõtija kunagi, teel tulewaste naisewanemate poole ümber uulitsa nurga Brancaccio platši peale pööras, tuli tal üks — ammu ju surnuks arwatu wastu.

Nagu ma alt wälja kerkinud, seisis äkki Felice Camboni, see talupoeg, kes enese kindlate teadete põhjal wangihooones üles poonud, tema ees, punane garibaldlaste särk selgas, sõjamehe müts uhkelt kullas, laia, aukartust äratawa wöö wahel kaks püstolit.

Don Taddeo oli selle kokkujuhumise üle praegusel nii sündmata filmapilgul omalt poolt rohkem surnud kui elus. Üksiline hirm tegi ta keeletuks, praegu wast lõhnama wõidega hoolikalt siledaks tehtud juuksed ajasid endid tuliuue tsilindri all turri, ta peened koiwad nõksatasid iseäralikul kombel kokku, nii et otse nõnda paistis, nagu tahaks ta surnuks peetu ette põlwili langeda.

Ka Felice ei olnud nähtawaste tuju don Taddeoga suusõnal mõtetewahetusesse astuda. Iseloomulikult kähisedes, nagu sisemisest wihaft lämbudes, möirgas ta: „koerapog! koerapog!“ ja sassis siis tugewate kätega kaelast finni, et tal kõri finni pigistada. Mitte üks kord, waid sada korda oli ta enesele wandunud, seda koera kägistada, niipea kui teda näeb, olgu see kus kohas tahes, ja pidas nüüd oma wannet. Ilus uus tsilinder langes don Taddeol peast ja weeres haledalt uulitsa äärde mudaloppi, filmad läksid pungi ja see „wägew“ politseinuuskur tuletas omas wärisewas wiletsuses ja surmahirmus rohkem uhketes riietes nultu walmisriiete poe afnal kui elusat inimest meelde.

„Kaptenherra armu!“ ägises ta suures hädas, kui Felice teda kägistamise wahel pisut hingata lasi, „polkownikuherra — — kindraliherra — armu — armu — —“

Juba kord ennemalt oli don Taddeo niisama ootamata samasugusesse ülitäbarasse seisukorda sattunud, nimelt tol korral, kui waene titeteatri omanik, selle tagant ta tited warastanud, ta titeteatri kapiist wälja rebinud ja kondid tal pehmeis oli tuupinud. Aga see kord oli ta palja tubli keretäiega minema pääsenud, kuna aga nüüd asi hoopis apramaks ähwardas minna. Ta surmatunnike näis tulnud olewat. Ta oli juba näost üsna sinine ja poolsegaselt kiinus ta weel: „Ma tahan — — kõik — — üles tunnistada, ma — — olen süüta, polkownikuherra, armu — — armu — — kindraliherra — —“

„Koerapog! koerapog!“ kirjistas Felice uueste. Mine tea, mis sündinud oleks, kui mitte seltsamal filmapilgul kaks politseinikku, kes Felicel nähtawaste kaasas olid, uulitsa nurga tagant sinna poleks jõudnud ja Taddeot tema maruwihase wastase käest poleks päästnud.

„On tema see, korporal?“ küsis üks nendest.

Berlinis.

„Sinn on täna jälle lipuehtes.“
„Nähtawaste on wenelastel jälle suur wõit olnud!“

„Ta ei saa seda salata. Tema ta on,“ kähistas Felice, ikka weel wihaft wärisedes. „Kas ei ole fina see kõige suurem lurjus Neapolis? Räägi! Oled sa wõi ei ole sa mitte?“

„Ma tahan kõik, kõik tunnistada, ainult kaitsege mind selle mehe eest,“ hulgas don Taddeo.

„Olete teie Taddeo Massaccio?“ küsis teine politseinik, kellel Felice kinnitusest küllalt ei näitanud olewat.

„Jah, nõnda on mu nimi. Ma — —“

„Siis tulge. Te olete mõrtsukateole kihutamise pärast wangi wõetud. Teie peate wangihooones korterit wõtma ja seal ära ootama, mis teiest saab. Edasi!“

Beenikestes uahkinnastes käed ilusaste selja taha finni nõõritud, paremal- ja pahemalpool politseinik, wiidi don Taddeo üle platši. Ootamata puhkenud armulises tujus kraapis Felice Taddeo tsilindri mudalombist wälja ja pani sellele tugewaste pähe, sügawaste üle kõrwade tõmmates. Ilus ta nüüd küll wälja ei näinud.

Terwe uulits jooksis kokku ja austas endist politseinuuskuri tiisedate sõnadega. Ka nägus Luigia seis oma koja uksele, kui don Taddeo mööda wiidi. Suures imestuses lõi ta käsa kokku ja nurus isa

käest mitu hõberaha välja, millega kirikusse tõttas, seal kolm küünalt ostis ja püha kaju ette põlema pani.

22.

Ruigi Neapol nüüd sel kombel uylitsawõitlusest ja pommitamisest puutumata jäi, ei raatfinud kuningas siiski weel seda ilusat riiki ilma suurema wõõrvalamiseta. Käest ära anda. Luagmas Gaeta kindluses pani ta weel imestamisewäärt wisalt ja osawalt wastu. Kuid ka need jõuvingutused olid asjata. Ta seisis ärawõitmata waenlase wastu, kes, kõike wastupanewat maha murdes, peatamata edasi tormas, ja see waenlane oli — uus aeg. Ujaratas weeres. — ja ta ei suutnud seda tagasi pöörata. Gaeta langes ja kuningas jättis oma 13. weebr. 1861 liigutaw-kurwalt kirjutatud proklamatsioonis oma „isade maaga“, ilusa mõlemi Siisilia kuningriigiga jumalaga. 27. detsembril 1894 pani ta filmad igawesele unele kinni.

Sügise ja talwe olid mööda läinud ja uus kewade oma wärskelt tärkawate huwide ja soowidega oli õilmeehtes ilutsewas maapealses paradisis, Neapolis, kätte jõudnud. Kõik, mis wana, oli langenud, wanfuuw troon Gaetas, noore, õnnetu kuninga wiimases warjupaigas, kofku warisenud, noore Italia unistus täide läinud.

Kuulsal maanteel, mis Neapolis mererannast kuni Pofiliponi ülesse käänleb, kõige ilusamal maanteedest maa peal, liikus pikkamisi tore tõld, milles effellents Liberio Romano oma tütre Beatrice ja selle, ratsawäe obristi nägufas mundris, mehe kolonell Massilliga, istusid. Mõlemad wiimased olid alles praegu Massilli wäeosa afupaigaft Neapolise jõudnud ja sellepärast oli neil kõigil kolmel palju jutustada.

„Ta on siis surnud?“ küsis Massilli üllatult ja elawalt.

„Jah,“ wastas Romano, „kahetsa päewa eest suri ta eeluurimise wangihooones.“

„Ja teie kõnelesite temaga weel natuke aega enne surma?“

„Jah, ta palus mind oma juurde. Ma kuulsin, kudas temaga lugu on, ja ei tahtnud temal seda wiimast palwet täitmata jätta. Sa Jumal, me oleme lõpuks kõik ju inimesed, ja igaihel oma nõrkused ja wead, mispärast siis mitte just tema wigasti haa äärel andeks anda?“

„Ja misugufena leidsite ta?“

„Siiskuse wiimases ajajärgus. Ta ei oleks ka muidu kaua elanud, kuigi tunnistama peab, et wiimase aja sündmused, kauane wangistus, raske kaebtus, mille all ta seisis, ja — mitmeaastane sunnitöö, mis teda ootas, tema lõppu kiirustasid.“

„Ja see teine, tema kaasjüüdlane — kudas ta nimi nüüd jälle oli?“

„Teie arwate don Taddeo Massacciot?“

„Jah. Mis sai sellest küürakast? On ta ta surnud?“

„Oh hoidku! Sel telmil on wisa elu. Effiotja ei ole tal aga just suurt kiita. Ta mõisteti wiieks aastaks sunnitööle, aga ma olen kindel, et ta selle läbi teeb. Peale selle saadetakse ta maalt välja. Nii siis peab ta peale karistuse äraistumist omale mõne teise tegewusemaa oma wigurite jaoks otsima.“

Tõld pööras nüüd kitsast külalateed mööda Pofilipo nimelise küla poole. Beatrice, kes tõlla tagumisel istmel istus ja sel kummal kurgela ette watas nägema, naeratas korraga üle terwe näo ja ütles lõbusalt: „Sealt tulewad nad juba meile wastu. Kui ilus on ta oma pruudiehtes. Tõeste imekaunis. Ja filmad! kudas need helgiwad ja särawad! Waata ometi, Stefano! Ta on nii ilus, et otse just kui musutamiseks loodud!“

Massilli istus tema wastas. Ta pidi nii siis pöörama, kui waadata tahtis, mis praegu seisma jäänud tõlla ees sündis. Selsamal filmapilgul kargas aga Assunta, kaunides rahwariietes, kergejalgselt ja wäledalt lähemale.

„Tõeste suudlemiseks!“ ümises Massilli, Assunta õnnest särawast iluduseft waimustatult. „Ma annan —“

„Ma sul näitan. See on minu asi,“ hüüdis Beatrice armukadedalt waele ja suudles Assuntat terwituseks mõlemi põse peale.

Ka Felice tuli kiirelt lähemale, wana Machiavelli ja tema paks naine tulid, terwe küla jookkis kofku kõrgeid külalisi imestama, kes noore Camboni ja Assunta pulma auwõõrasteks olid tulnud. Ja otsekuui oleks nüüd kõik neid kõrgeid külalisi ainult ootanud, nii ratsatasid nüüd igalpool rafetid lahti ja lendasid surisedes taewa poole, paukusid püüsid, karjusid ja lärmitsefid poisid ja plikad, keda see haruldane etendus kõige kõrgemal kraadil huwitas. Ringitufed pakiti välja, anti kätte, rändasid käest kätte ja leidsid üleüldist imetlemist, pillid hakkasid tantfule kutsudes hüüdma, kuna aga pulmalised endid wäikesse külakirikusse minemiseks korraldasid.

„Assunta,“ ütles Beatrice õnnelikule pruudile, „sa julged ikka siis sellele tulipeale minna?“

„Miks mitte, effellentsa?“ küsis see naerdes.

„Kui ta aga jälle oma kuuma werega —“

„Jätke see juba minu hooleks, effellentsa. Ürge arwate ühti, et ma nii rumal olen, kui ehk välja näen,“ wastas Assunta fofistades. „Ma tunnen teda väga hästi. Mehed on kõik sibufesed. Kui nad armastawad, ja kõik kohe nende tahtmise järele ei lähe — — oi, oi, siis pöörasid nad kohe kas wõi maailma pahurpidi. Aga külap ma ta juba taltfaks jaan. Ma tean juba, kudas seda teen. Pehmeks kui waha teen ta — kõigist ägeduseft hoolimata. — — Küll ma juba ostan. Ma — — —“

Siis läksid nad kirikusse.

Linna on tantsupidu.

Audor v. Kosma järele Ungari keelest.

Karazony Felix on võimatu, tülitorija mees. Igamees hoiab tema eest kõrwale, ja tema ise ei tule ka kellegile vastu.

Ja nõnda elab ta abikaasa ning kolme tütre seltsis Görstenis. Aga ka mitte küll, vaid poole-tunni tee sellest eemal lagedal maal.

Herra Karazony abikaasa wananes ja närtsis walgeks lubjatud, õletatusega pusto- ehk lagendikumajas, ilma et muud walu oleks tundnud kui mehe alalist käägutamist ja ilma muu rõõmuta kui et mees wahetewahel kodust ära oli.

Tütred sirgustiwad neidudeks.

Ühes nunnetlooftris anti neile pisut haridust, siis tuliwad nad koju ja wäriseiwad ühes emaga tiranni ees.

Nõnda kadus aeg ja neiuid hakkasiwad kolmets imeliseks wanapiigaks muutuma. Käreus ja ninatus tegiwad nad windunuteks ja lämmatafid nende head omadused ära.

Need, kes Felix Karazonyt hoolimata weel lagendikumajas käisiwad, põgeneiwad sealt nüüd wanapiigade isäralduste pärast.

Need wihastaiwad isäranis lihtsate maajunkrite ille, kes nendega wahetewahel juttu ajasid. „Kui harimatad need talupojad on!“ kurtisid nad alati.

Kuid dieti wihastafid nad ainult sellepärast, et need neid naisjeks ei wõtnud.

Ena Klaara oli oma laste pärast kurb.

„Nad ei saa iial mehele, ei iial!“

„Ei saa, ei saa!“ pahandas Karazony. „Neil on warandust surmani elada. Igatihele neist jääb hull maad. Mis nad siis weel mehe-näratatega teewad!“

Karazony oli ise eluaeg tige mees, kuid sellegipärast kirus ta tigeidaid abielumehi.

„Linna on tantsupidu,“ sõendas ena Klaara ütelda.

„Noh, ja siis?“

„Kas ei wõiks ka meie lapsed sinna minna?“

Karazony oli heas tujus, sest ta wastas:

„Noh, wõtku tont!“

Wanade piigade näod lõiwad seda rõõmnõnumit kuuldes lõkendama.

Linna on tantsupidu!

Meie läheme tantsupidule!

Wanadest lappidest offiti wanamoodi kleidid, paelad, tuulelehwitajad ja kingad wälja.

Ena Klaara, kolm tütar, taks osawat moonana-naist ja tiifkusehaige postipoiss, kes lord enne rätsepp olnud, õmblefid päewast päewa lagendikumajas.

Linna on tantsupidul!

Herra Karazony oli kannatlik, ainult tülliriided peideti tema eest ära, sest muidu rebis ta nad wilistades katki.

Ettevalmistuste ajal muutusid tüttred peaaegu ilusamaks ja armastusewäärilisemaks. Ja kui isa laudas wiibis, tegiwad nad saalis tantsuugi proowi.

Nõnda tantsiti waltzerit, nõnda pollat, nõnda masurkat!

Ja kes tuletas weel francaise wigurid meelde?

Klooftris õppisiwad nad lord ka seda.

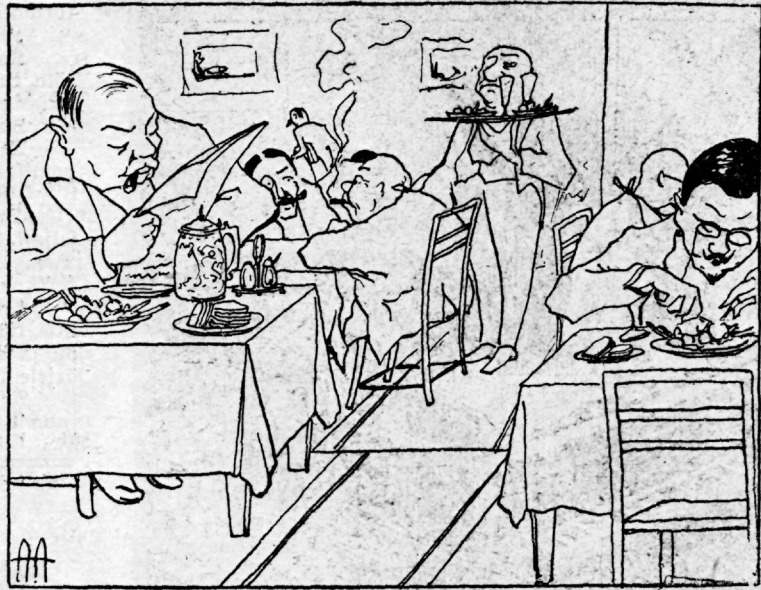
Linna on tantsupidul!

Wiimaks oneti jõudis oodetud päew kätte. Wanad piigad ei olnud tõeste enam wanad, waid päris noored. Peaaegu terve õõ ei saanud nad magada. Juba loidu ajal tõusiwad nad illes ja proowisiwad riideid ja tantsu.

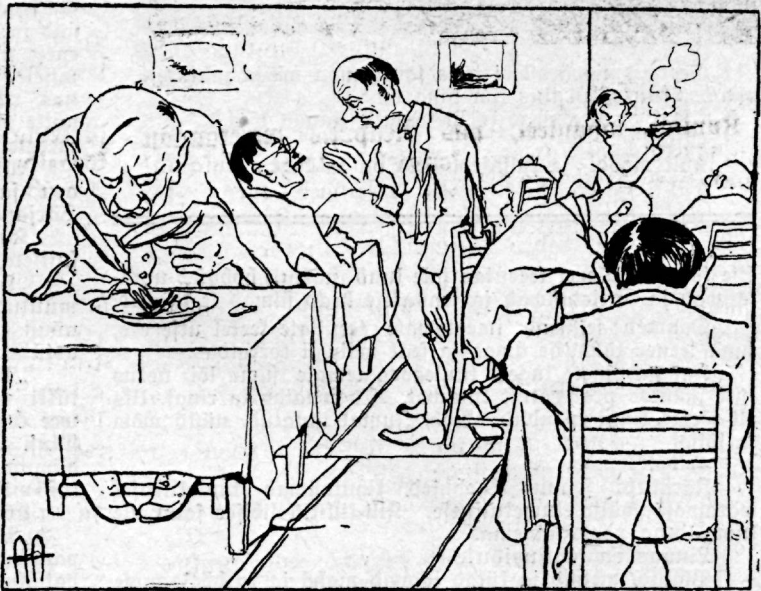
Täna on linna tantsupidul!

Herra Karazony muutus inimlikumaks. Tütarde lapselik rõõm näis ta peale mõju awaldawat.

Berlini restoranis.

Enne söda.

Sõja ajal.

Linna oli Görstenist kolme tunni tee kaugel. Nii siis tegi temagi ettevalmistusi. Wana kaasatendega tõllalere asendati saani peale, neli tugevat hobust määrati etteratendamiseks ja kutsariks waliti wana Jaanos. See oli küll kurt, aga tal oliwad head sõlmad ja kindlad käed.

Päew waremalt saadeti raskamees linna kõigeparemasse wõdrastemajasse, et selle omanik proua ja preilite jaoks kõige parema toa soojaks kütaks ja walmis hoiaks.

Oli käre talwepäew. Neiu ja ena ootasiwad juba, toredaste riides ja soojad kasutad seljas. Ohtu eel tõusis kange põhjatuul ja hakkas lund sadama. Kuid mis sellest? Kui soojad waibad kaasas, mis wõis siis itka juhtuda? Olgu torm mislugunel!

Kurt Jaanos, kes tugewaid hobuseid tallisutas, oli trepi

"Georg, mispärast ei taha sa minuga wälja jalutama tulla? Waata kui ilus ilm täna on."

"Täna on argipäew ja hädaohtlik siuga kätä."

"Miks?"

"Kõik moodi- ja kullasepa-ärind on ju lahti."

ette sõitnud. Torm keerutas tale lund näkku, hobused norskasiwad ja puristasiwad ja wanakese head filmad leeksiwad.

Daamed seisiwad imestawate teenijate kestel uffe ees, kuna teener tõllaukse awas ja seal waipasi korraldas.

Kui parajaste tugew tuulehoog temale filma löi, uskus kurt Jaanos prahwatust kuulwat. Ta waatas ka ringi. Uks oli tõeste kinni pandud. Koh, Jumal täuatud, niilid wõis ta sõital!

"Nõõ!"

Kärstituks saanud hobused kihutatiwad tuulekiirusel wärawast wälja lumetuisusse. Kull-kull-kull libises saan üle lume linna poole minema.

Linnas on tantsupidu!

Põllud, metsad ja külad jäiwad maha ja kurti Jaanose kutsariisida wärises rõõmu pärast, kui tõld tuisust wuhinal läbi lõi las.

"Seal'ap linn ongi," pomises ta umbes kolme ja poole tunni pärast, kui walgestatud aknad orust tale filma paistiwad.

Ja siis tundis ta juba linna lähedust.

Et linnas tantsupidu oli, siis oli linnaekese uulitsafel ka elaw liikumine, kui saan linna jõudis.

Seal platsi ääres seisis ka wõdrastemaja, mille saalis tantsupidu peeti. Onnelikult mahtus suur saan kitsast üewärawast sisse ja jalaste kriuksumine meelitas mitu tantsupu korraldajat kotta.

Teenistufewalmilt awasiwad nad tõllaukse.

"Minu daamed!" kõneles nende peamees tõlla pimedusesse. Ei mingit wastust.

Keegi herradest näitas tikuga tuld. . . Üleüldine imestus, — tõld oli tühi!

Tühil! Mitte inimese hingegi! Minult waibad! Karazoni daamedest aga mitte jälgegi!

"Siis on need wiist küll teel ära kadunud!"

Kurt Jaanos pilgutatas naljakalt üht silma ja sügas tõrwatagust.

"Nii see siis wiist küll on!"

Korraldajad paniwad tõlla uffe naerdes kinni ja see tõlla tungis nagu pitsemüriin kurti Jaanose tõrwu, ja jälle hüüdis ta: "Nõõ!"

Karazoni tõld kadus niisama ragisedes kui ta tulnud oli. Teel mõtles wanamees asjaloo üle lähemalt järele ja pomises:

"Wististe jätsin ma nad koju!"

Ena Klaara ja tütreid oliwad juba ammu pallikleidid seljast ära wõtnud ja lagendikumajas magama heitnud. Karazoni löõb Jaanosel järgmisel päewal küll tõit fondid katti, aga mis see aitab?

Mis wõis Jaanos äparduse juures parata. Kui torm nke kinni löi, oli ta pühakult uskunud, et daamed tõllas ou ja tale: "Sõidal" hüüti. Et ta kisa ei kuulnud, mis tale ärjele kajas, polnud ime. Tema oli ju kurt.

Aga kui tõld jälle koju jõudis, oli linnas tantsupidu juba olnud.

Suur hädaoht.

Baljasjalgu Eónisson käis juba aastat kümmeleond ringi ja kirjendas Suurel turul, Harju ja Wiru wärawas: "Häda sulle, Tallinn!" Ta kirjastas oma riided lõhti ja tõmbas pita musta wammuse ümber, istus tuha peale, leinas ja käis paljaste jalgega. Ta kogus Tallinna elanikke enese ümber, noomis neid käredate sõnadega meeleparandamisele, kuid kergemeelne Tallinn teda ei kuulnud. Tallinnas ribistas kulla-wihma ja mehed wõtsid naisti, muidugi mitte oma naisti, naisted lätsid mehele, muidugi mitte oma meestele, ja kergemeelne elu löi laineid ühest linna otsast teise.

Minult mõned olid need, kes ähwardawast hädaohust aru said. Nad ütlesid: "Kui nii edasi lähed, siis tapab Härjapea jõgi meid wiimse üheni ära."

Kuid linnaisad istusid edasi wanas ajaloolises raekojas, suitsetasid, jõid teed ja arutasid asja.

"Härjapea jõgi wõib linnale tõepoolest hädaohtlikuks muutuda," kõneles terwisehoiu esimees. "Meie peame abinõust leidma, kuidas selle hädaohu wastu wõib üles astuda."

"Mis peab tegema?" küsis komisjoni liige, sigari otsast tülki maha löigates. "Tähendab meie peame Härjapea jõe wee kahjutaks tegema. Ma soowitaksin sinna niifugusti batfillust sisse lasta, mis kolera ja kõhutõbe batfillused ära häwitawad. Ras selleks ei oleks wahest sünnis rõugebatfillust wõtta?"

Kõik pöörsid linna terwisehoiu-arsti poole.

"Mu herrad," algas see, teaduslikult wõiks seda ettepanekut heaks kiita. Minu teada ei ole kõhutõbe ja kolera batfillustele weel rõugeid pandud ja kellele neid ei ole pandud, selle häwitawad rõuge batfillused tingimata."

Nõukogu tegi otsuseks Härjapea jõkke 32 miljoni rõuge batfillust lahti lasta ja nende tellimiseks peab linn Hiinast miljon rubla laenu muretsema.

Sellel ajal kui Härjapea jõe terwendamiseks nõu peeti panid kolera ja kõhutõbe batfillused endid Härjapea jõe suus sõjawalmis. Kolera ja kõhutõbe batfillused ühinesid ühels liiduwäeks. Kõhutõbe poolt waliti juhatajaks kindral "Rõhuwalu", kes alles hiljuti oli "Luliseks Rõhuwaluks" ülendatud, kuna peajuhatus "Hirmu" kätte anti. Kõpli poolt kandist oli liidulaste sõna saadetud, et südi "Plekiline soetõbi" ka liidulaste wäega ühineb. "Plekilise soetatõbe" leer ei olnud küll weel teadupärast suurearwuline, kuid see oli teada, et nad wäga südi olid peale hakkama. Neid wõis iseäranis kui luurajaid wäga edukalt tarwitada. Ei olnud piluwahet, kust need ei ojanud sisse tungida, ja teda nad tabasid, sellel ka naljakalt pääsemist ei olnud. See

fordamineku puhul lubati nende piir-
konda laiendada, nii et nad igalpool
linna servades wõivad elada.

Õtjastati esmalt piisufeste salka-
dega peale tungida, nii et wõiks aimu
jaada, kuidas esimene salwamine mõju
awaldab.

Ilmad muutusid ilusateks, päike
paistis kewadise lõbuga ja Härjapea
jõe juust heljusid sinised aurud üles.
Sõjakäik algas!

Linnas on kõhutõbi lahti! Kuul-
dus äkitselt hädaldamine. Jälle kogus
terwisehoiu komisjon kokku nõu pida-
ma, kuidas äwardawa hädaohu wastu
wõidelda.

"Inimene on siis kõhutõbes haige,"
kõneles komisjoni esimees, "kui ta kõht
haige on, waadake see on kõhutõbe
juures üks peapõhjusest. Kui kõht
haige ei ole, siis ei ole ka kõhutõbe.
Sellest järgneb siis, et kõhutõbi ise
tugi tähtis ei ole, waid kõhuhaigus
— see on mitu korda palju tähtsam.
See on teaduslikult kindlaks tehtud
ja seda tuleb rahwale teada anda."

Kõik koosolejad wõtsid selle sü-
gawa tõe kumardades wastu.

Järgmisel päewal lasti suurte
tähtedega kuulutuste postidele üles
lülita: "Kõhutõbi ei ole iseenest tugi-
kardetaw, sest siis ei olegi kõhutõbe, kui inimese kõht haige
ei ole. Ratsume elanikud, et teie kõhud haiged ei oleks!"

Kuid see teadaanne ei aitanud.

Kõhutõbe batillused tungisid oma ülemjuhataja "Rõhu-
walu" käsu all edasi mööda sadama linnajagu. Peagi saa-
tis ülemjuhataja "Hirm" weel uued referwi-osal, kõhutõbe
ja kolera patillused mööda Narwa maanteed Riesenkamphi
uulitsale, sealt laiale Wladimiri, Kompasna, Schube uulit-
sala, siis üle Tartu maantee. Juba kogu Sibula-küla ägas
ja igast majast kuuldufid surijate hulgamised ja leinajate
hädaldamised. Ka kuuldus, et plekiline tüüfus teine pool
ääres wäga jõudsalt töötada. Sa luuramise salgad hiilida
juba Raskijaba servadel ringi.

Nüüd istus terwise komisjon iga päew koos ja otis
tarkuse raamatust juhatusi, kuidas kõhutõbe ja kolera wastu
wõiks mõjuwalt wõidelda. Alaliselt kuuldufid raskete wank-
rite mürinad, mis lahingu ohwrid surnuatale wiisid ja otta
lõppedid sõnad, millega linnaomawalitsust kiruda, kes ini-
mesed olid wihase waenlase wastu kaitseta jätnud.

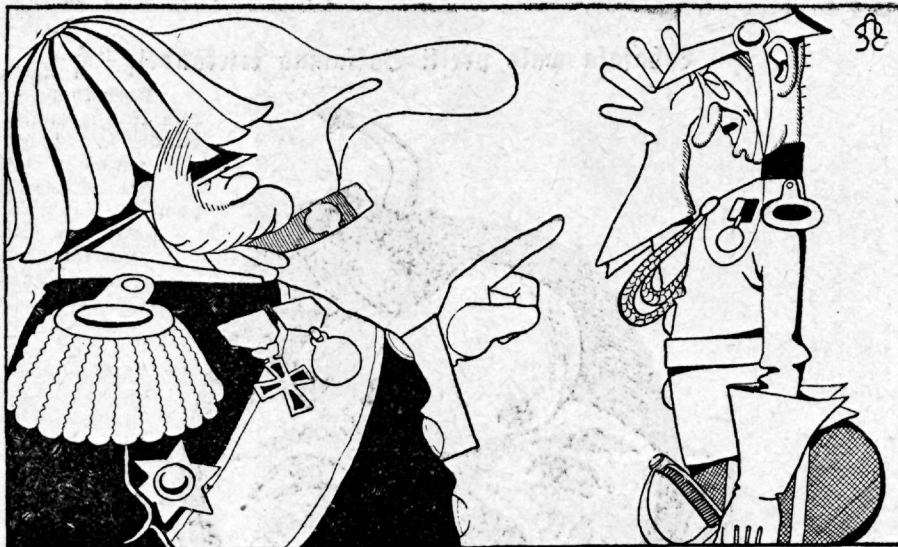
Ikka suuremaks kaswas pealetungima waenlase wõidu
piirkond. Juba olid Härjapea jõge mööda kõik waenlase
tagawara wäed üles sõitnud ja ta kallastelt kosisid igalt
poolt lein ja hulgumine ja surijate wiimased hüüded. Need
uulitsad ja uulitsafesed, mis ta äärde wälja wiivad, olid
tühjaks jäänud. Suured woorid põgenesid iga päew linnast
kogu nelja tuule poole, kuid agarad luurajad olid endid
neile juba kaasa pestanud, nii et põgenejad endiga ühes
waenulised eelwägede salgad ka kaugele maale wiisid. Kes
weel linnast ei lahkunud, need katsusid põletis-piiritust juues
sellele weel Türgi pipart juurde lisades endi sees batillust
tappa. Aga kui üks suri, tõusid kümme uut jälle afemele.

Terwisehoiu peastaab oli täitsa pea kaotanud ja häda-
ohu wastu abi otfides hakkasid nad ikka otfast põhjuste
arutamise peale. Teadus on kindlaks määranud, et
kõhutõbi iseenest mitte midagi ei ole, waid just kõhu hai-
gus. "Ja sellest ei saa inimesed aru. Nad surewad enne-
malt, kui mõistusele tulewad.

Ja jälle otjastati seda tarkust rahwale kuulutada, mui-
dugi poole pikemate tähtedega.

Seal juhtus, et üks luurajatest oli terwisehoiu komis-
joni liikmele ligi pääsenud.

See suri.

Saksa kindral: "Ma tõstsin teid ama adjutantiks nimelt sellepärast, et
te kuulu mulle otse "elawa kauba" muretsesja olewat, kuid see preili, selle eila
õhtul mulle kõne, kriipis kõik mu näo lõhki... Kui te targemaid tuua ei osta,
siis pole mul teid enam tarwis!"

Kuidas wõib siis rahwas aru saada, kui terwisehoiu
komisjoni liige mõistusele ei tule. Ka tema pidas kõhu-
tõbe nii, wõrd tähtsaks, et selle läte suri, kuna ometi kõhu-
haigus see surmaja on. Kui nii on, siis ei aita selle wastu
wõitlemine.

Ja kõige peale löödi käega.

Tallinn on tühi — ainult mõni üffik liigub tolmustel
uulitsatel. Neil üffikitel on sarwenenud kõhu ilanahad ja
need wõiwad batillust luskaga süita. Mahajäetud linn,
hale linn. Ja Härjapea wistab oma mudafeid laineid edasi
mere poole ja Härjapea jõe suus pidutseb wõitja.

Ulgarale "Rõhuwalule" anti aumärk ja ta aunime
pikendati weel, sellele juurde lisades: "Raskete pasanduse tõbi".

Üks ärapääfennetest.

"Kaadi läbi."

Pan Karoli naljajutute.

Noore prouakese elukorteris heliseb telefonikell.

On just niisugune aeg, mil prouakese meest, halli ha-
bemega ja kiirgawa pealaega herrat, harilikult kunagi kodus
ei ole. Ta on sel ajal ikka — kas teenistuses wõi klubis.

Prouakese enese on aga ootamata tulnud hirmus õnne-
tus kodus wälja kihutanud: hommikul oli teenija Mari
tubasi kraamides prouakese kirjule kaspile saba peale astunud
ja prouake oli jalamaid loomaarsti juurde sõitnud, et sel-
gusele jõuda, kas kiirgusele sabaroog wabest mitte murtud pole.

Mari istus parajaste sõmatoas ahju kõrwal nurgas ja
nuttis, kahe käega oma rähmust nägu finni kattes, sest ta
oli proua käest niisuguse peapesu saanud, nagu ta oma mehe
Mardi käest weel kunagi polnud saanud, kuigi see, nagu
weewoorimees kunagi, sooja peaga sõnu ei walinud.

Uus kell...

Mari kargab, nagu sügawast unest ärgates, kohkunult
telefoni juurde, ega suuda piiraidki põsedelt ära kuiwatada.
Ta tahwab ruttu toru pihtu, kuid keerab esiteks wilumata
riistale teise otja. Siis aga saab ta ekstitusest aru ja paneb
kaha, nagu kord ja kohus, suu juurde:

"Salloo!... Kes kõneleb?"

Sabajala wals preili Sakjamaa ettekandel.

See waene Türgimaa ei sellest aru saa,
Et sakslasel ta ninal nii hea on tantfida!

Mai-laul.

Nüüd lehetuu on tulnud,
Kuid nukker on meil meel,
Kui poleks juwe olnud,
Wõiks röömustada weel.
Sest juwel meie elu
Dn tõeste pöörane:
Üks haigus, tõbewalu
Täidab ainult südame.

Te wärsket juwedhtu
Dmal kopsu soowite,
Kuid tolm teil tungib kõhtu,
See toob teil haiguse.
Kui wähe wihma sajab,
Siis uulits porine
Teil üle jala ajab . . .
Eks ole hull küll see!

Meil kuulus Härjapea
Weel seisab muutmata,
Järwe wesi pole hea,
Toob tõbe korraga,
Ka Kalarand, täituru
Ei tunne puhtust weel
Ja palju prahti, puru
Dn linnas puiesteel.

Meil juba wana tuttav
Dn düsenteria,
Kuid tänawu ju ruttab
Ka latt ja kolera,
Et maha saatsid niita
Meid ilma armuta,
Sest aega ei wõi wiita —
Peab mustust harima.

Meil armsad linnaisad
Minult söowad pirukast.
Nad puhtustundes wiisad —
Ei hooli põrmu tasta.
Oh, millal aeg kord tuleb,
Et tõbeidusid
Meil pole, küll siis kuuleb
Ka mai laulusid.

J. Kuulpiidaja.

Nii on proua ifka juttu alganud, kui ta telefoniga kõneleb.
„Ah teie küsite weel, kelmikene?! .. Arwake ise!“ kostis torust mefimahe meesterahwa hää.

„Kessi? ..“

„See olen ju ometi mina, teie alandlik ori — kas te ei tunne siis? .. Aga mis teie häälel täna wigä on, mu kallim? .. Kuuldub nagu oleksite täna nutnud . . .“

„Ei . . . jah — ma nutfin näh natite.“

„Mis teil siis wigä oli, mu tuwike?“

„Tühja-tähja õnnetus. Row . . . aga midä te's soowite?“

„Teie küsite weel, südämeta inimene! .. Kõige pealt tahfin ma teada saada, kas teie „karu“ kodus on?“

„Kis te karu? .. Minu mees wõh? .. Ei. Lemä sõitse ju täänpäe hommiku wara pikemas ajas maale esä mann.“

„Mis? .. Kuhu? ..“

„Min ütli — maale esä mann . . . jah!“

„Noh, see on ükskõik! .. Oh sa nirk küll niisugune . . . Ja tema wai kib selle ille, et mees pikemaks ajaks kodust ära on! Südämeta! .. Teie oleksite wõinud mulle ju kirjutadagi — ma oleksin ju ammugi teie jalge ees wiibinud . . . oleksin te surnuts pigistanud, mu kallim! ..“

Mari ei saa selle wa' raadi läbi kõnelemisega“ kudadagi walmis — ei kuule hästi kõiki sõnu; ainult sõnad „jalge ees“ ja „surnuks pigistanud“ kostawad tale selgeste kõrwu. Ja Mari arwab, et siin tema hommiku jandiga tegemist on. Sollepärast kostab ta erutult:

„Olli küll jalge ehen jah . . . aga surnuks es pigiste, ainult händ sai weidi wigä.“

Nüüd oli arusaamatuse kord nähtawaste meesterahwa häälega kõneleja käes:

„Kudas? .. Mis see wigä sai? ..“

„Eks wa' „Seelkse“ händ ifki!“

„M—i—i—s? ..“

„Minult händ — ütli mia — sai wigä, muud ei midägi! .. Rowwa tei asja muidu suurembas, kui to om. Ja ega's miagi sis just est es taha — kasfinäru tükis est jalge ette!“

„M—i—i—s? .. Mis kasfinäru? ! ..“

„Mia ütli, et kasfinäru tükis est mu jalge ette — ei mia es ole süüdi ühtigi.“

„Xfui, kurat! .. Süüdi ja süüdi! .. Mitte midagi ei saa ma aru! .. Kes sealt siis dieti, lõppude-lõpuks, kõneleb?“

„Mari . . . eks toa-Mari ifki.“

Plärts!!! ..

Mari lasti lohtunult telefonitoru käest maha kukkuda, tegi weel libedama näo, kui hommikul kasfifaba peale astudes, ja hakkas pihuga kõrwu sügama: tugew „plärts“ toru seest oli tale nagu ruskaga kõrwakuulme pihta annud.

„Kae rest ah!“ kirus Mari: „W'ab est igäwist lörä kofku ja wiimaks küübi kõrwe pihta lah weel — mia siin enämb ei teeni! ..“

Kui proua kasfiga toju tuli, siis lahkus Mari . . .

Läbi maapealse põrgu.

XVIII.

Sõprade kestel. Tõht jääb raskest haigeks ja faadetakse Petrogradisse. Allataw jällenägemine. Lastekraawis. Wahejuhtumine öösel.

(Kiirtelegramm Karpasidest.)

Kuid see wangi andmine ei teinud meie kõigewähematti hirmu. Wastuoksa. Tõstis meie meeleolu mitmekümne kraadi wõrd. Seft meie ees seisis Wene ohwitser Wene soldatitega. Saatufe jumalik käsi oli meie zepellini õnnelikult Wene wägede käes olewasse mägestikusse juhtinud, ilma et meie seda ise olesime oodata teadnud.

Räsi piisti tõstes hakkasime kõik kolm lõbusaste naerma. „Ka meie oleme ju wenemaalased, kuigi just mitte wenelased!“ hüüdis Tõht kuumawereliselt ja katkus piisti tõusta, kuid tasakesi karjatades, wajus ta uueste istmele tagasi, selle juures kõwaste Cesti keeles hüüdes: „Salad on ära surnud!“

Wiimast sõna kuuldes astus ohwitser lähemale ja hüüdis:

„Teie olete eestlased?“

„Täiswerd eestlased!“ wastasin mina Cesti keeles.

„See on ju tore!“ tuli ohwitseri suust niisama selges Cesti keeles wastus. „Astuge wälja!“

Kuna soldatid ohwitseri käjul Tõhtu aitama tõttasid, kargasime meie neuu Alawerega istmelt kergeste maha. Järgnes tutwustamine ja pikk seletuseandmine, kus juures kõik oma nähtused ära jutustasime. Niipea kui ka kõik paberid hooliga olid järele waadatud, andis lahke ohwitser mulle kätt ja ütles südamest tere tulemast. Ka tema oli — eestlane!

Ja kuna meie zepellin metsa äärde kisti ning seal puude külge kinni seoti ja temale wahid juurde seati, andis ohwitser meile saatjad kaasa, kes meid ülemuse juurde pidid wiima. Tõht asendati raamile ja tasfiti sellega kaasa. Raugemal tõmises õht suurtükikaukudest.

Umbes poole tunni pärast jõudsime, porist lund mööda wantides, sügawas orus seiswasse külasse, millest ainult weel seitse maja terwed olid. Ülemus wõttis meid kummis waljult wastu, aga niipea kui meie paberid kõik korras leiti olemat ja kuuldi, kes me oleme ja mis kõik jutustada teadsime, muutus waljus lahksuseks ja wiisakuseks. Kuna Tõht ligidalseiswasse haigemajasse rawitjusele saadeti, kus ta eest, nagu pärast nägin, kõigeparemat hoolt kanti, wiisid ohwitserid meid tohe oma „klubis“, kus meile einelaud kaeti.

Einelaual jutustasid meile lahked sõjamehed nii mõndagi, mis wäga huwitaw oli. Karpasideesse nihumine ja waenlase tõjumine nõudnud meilt ja soldatitelt otse üliinimlist jõupingutust. Madalikus põhjatunud teed, mägestikus lumi mõnes kohas otse kaelani, aga ükski waew ega takistus pole suutnud meid tagasi hoida. Meie soldatid olla läbistitku kõik kangelased, kes endid millestki kohutada ei lastwat. Nad saatwat otse wõimatuid asju korda. Mõtlege: nende ees seisab üle tubande sülla kõrge mägi, mille küljed peaaegu otse püstloodis üles lähewad, ja mäe peal seisawad Austria wäed, hästi warustatud. Ja mis te arwate? Meie soldatid wõtawad selle mäe kahetsa tunniga ära ning kihutawad austrialased mäetipult minema! Soldatid ifegi imestawad oma wägi-tegude üle ja ütlewad, et kui asi ümberpöördukt oleks olnud: nemad mäel ja austrialased all, keegi tont neile juurde ei oleks wõinud saada! Aga nende käes oli see peaaegu nagu mänguasi. Küll langes sellejuures neist nii mõnigi waper mehupoeg, aga see on ju sõda ja sellepärast mitte imeksandaw. Peaasi, et niisugused pealtnäha otse ligipääsematad seisukohad waenlase käest läte saadakse.

Pärast einewõtmist muretseti meile korter — neuu Alawerele ühte koolimajasse, minule ühte talumajasse, ja siis heitfime wästimust wälja puhkama.

Kui ma õhtu eel raskest unest ärkasin ja õue läksin, leidfin neuu Alawere juba ootamast. Zemal oli nõu haigemajasse Tõhtu waatama minna ja mina läksin kaasa.

„Minu fissetulek on kümmetuhat rubla aastas.“

„Dige, see on teie fissetulek, aga kui suur faab minu oma olema?“

Meie leidfime Tõhtu raskest seisukorrast. Muljutud käsi oli tal üles paistetanud ja nägu õõgas tal palawikust. Arstide arwamise järele tuli ta sõjaliinilt ära saata ja meie soowitasime teda Tallinnasse wõi Petrogradi läkitada, mida, nagu pärast kuulfime, ka olla tehtudki. Sead terwist, pan!

Kui haigemajast lahksime ja parajaste üle porise küla-wahetee katfufime loowida, kuulen forraga imestawat hüüdu:

„Do — Surmasõlme Jüri!?“

Ma waatan imestades üles. Minu ees seisab pikk, kõhna näoga soldat ja kahwab krapsti mu kaela ümbert kinni.

„Strauch — fina?“ imestan ma.

„Nagu näed!“ wastab tema ja hakkab siis neuu Alaweret filmiffema.

Ma tutwustan neid.

Siis järgnes elaw jutuajamine lest teed. Kui sõda lihidalt ära on jutustatud, küsib Strauch äkitselt:

„Kui teil juba niisugused huwitawad üleelamised on olnud, soowite kahtlemata kord ka lastekraawi elu tundma õppida. Mis on, kui minuga kaasa tulete? Olen parajaste eellinile minemas ja õo tulekul on seal kõige rahulikum. Saate palju huwitawat näha.“

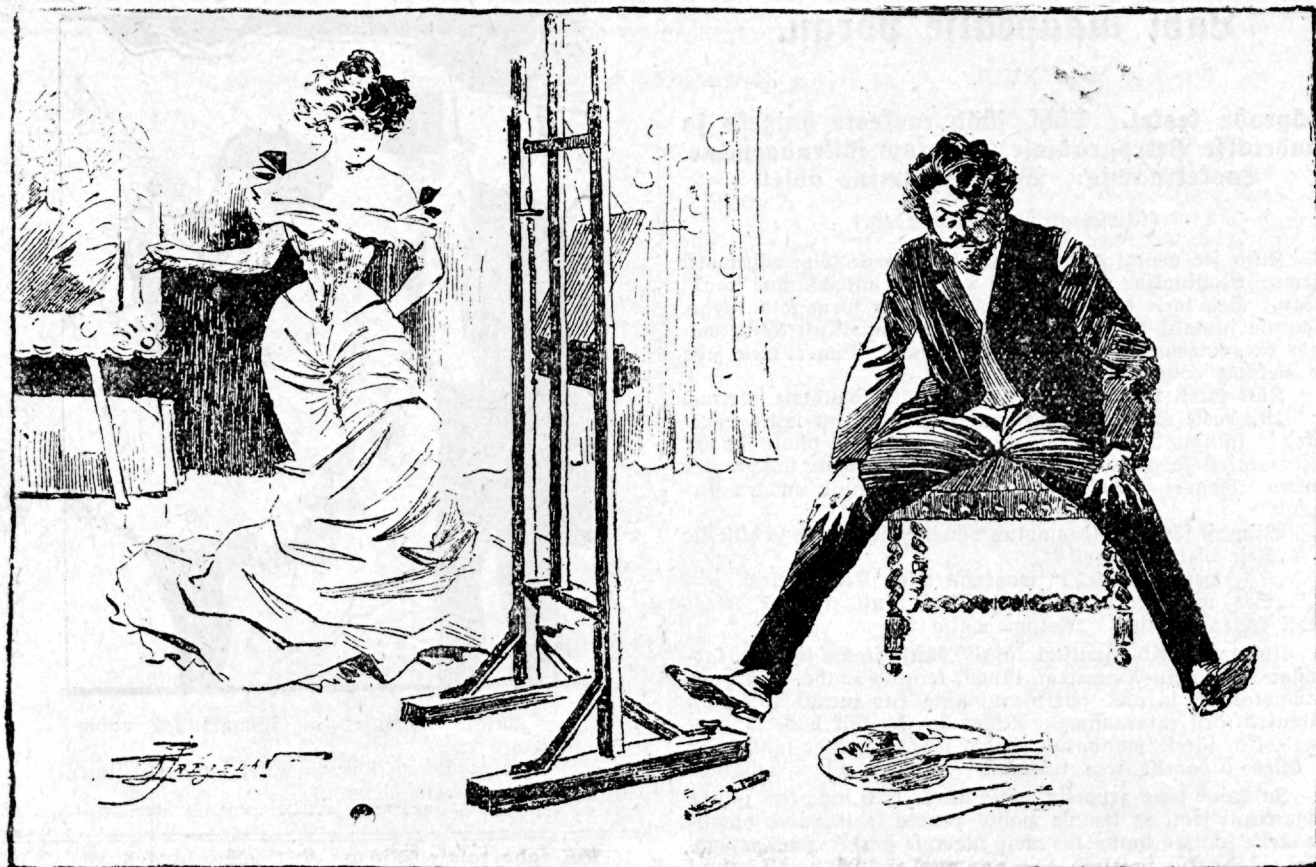
„Stopp!“ ütlesin mina. „Oleme nõus! Eks, neuu Alawere?“

„Ja muidugi!“ wastas neuu Alawere wiivitamata.

„Noh, siis läheme tohe teele!“

Ja teekond algas. Ja weel misugune teekond! Külast wälja minnes poolest jäärest pori sees, küla taga mägestikus teed mööda winda-wända ifka kõrgemale, kõrgemale kruuwibes, ilmalõpmata soldati-ridade wahel, kes nagu otsatu pael üles mäele ronis. Nende wahel moonawoorid ja mäejuurtükid. Rohati oli tee nii kitsas ja wiis nii järsku kaljukallast mööda, et otse hirm oli alla kuristitku waadata, mis tee kõrwal aegutas, kuna teisel pool otse taewani tõusew järst, krobeline kaljusein seisis.

Siin-seal tafandikul mühifesid põlised metsad, kus aga suurtükikuulid nüüd juba häwitawat tööd olid teinud.

Kunstnik: „Kui niisid keegi tuleb, küsin 500 rubla!“
 Meiu (kellest pilt maalitud): „Minuga koos, wõi pildi eest üksi!“

Rõmifew suurütkimüürin jõudis ilka ligemale ja ligemale ja taewas muutus ilka punasemaks ja punasemaks, sest päike oli pragu looja läinud.

Wiimaks ometi jõudsi me harjale. Ühtlasi hakkas suurütkimüürin juba soikuma. Minult weel siin ja seal oli õhus hallisid suitsupilwefesi näha, mida lõhewad šrapnellid sünnitawad. Wiimaks kadusid ka need.

Meie wenisime ühes sõjameeste ahelaga edasi. Korraga lerkisid nagu maa seest tumedad kogud, kes üleni porised, tee kõrwalt üles. Põlwas reas, nagu lõpmata ahel, tulid nad meie reale wastu; kahwatanud nägudega, wästinud, roidunud, kuid ometi naljatades, elawalt juttu ajades. Tulijad olid meie soldatid, kes puhkusele lasti, kuna meie ahel nende asemele lastekraawi walgus. — Waiwidest sammusime meiegi ühes teistega kraawi.

Rudas pean ma seda kirjeldama? Lastekraaw?

See on winda-wanda kaewatud mehikõrgune, mõnest kohast kaks ja kolm, mõnest aga on neli ja wiis jalga lai, pikk kaewik, milles soldatid wõd ja päewad oma hirmsat tööd teewad. — On ilm kuiw ja soe, siis pole seal suurt wiga; sajab aga wihma wõi tuleb lund ning waitseb külm, nagu talwel siin Karpatides, siis on elu seal wäga ränk. Sihti poolest säärest pori sees olles ei ole seal kuiwa paika, kuhu ja natusestki ajats saaksid istuda, olgu siis pori sisse. Kuna küübid su ümber nagu sääseparwed suruwad ja igahih, kes pea kraawist julgeb wälja tõsta, surm ootab, pead ja alati waenlast filmas hoidma ja temale särü tegema. Ei seal ole muud, kui igawene kontsert alati.

Mõnele kraawi osale on ka katuse peale tehtud, aga nõnda, et kraaw sellel eestpoolt kudagi filma ei paista. Katuse all on parem ja kuiwem ja seal käiwad soldatid

waheldamisi puhkamas. See tähendab, kui waenlane seks mahti annab. Püüsküülide sadu soldatid enam ei kardagi. Inimene harjub kõige. Ja need ei tee lastekraawis ka kuigi palju häda, iseäranis, kui soldatitel tarwilik ettewaatus ei puudu. Mis siin häwitust wõiks sünnitada, on „sumadanid“. Kuhu niisugune pörakas pörkab, seal enam elu ei ole. Minult suur trehtrikuuline aif jääb järele ja kõit augu ümbrus on mitmekümne silla laiuselt muda ja pori ja kõiksugu sodi täis. Kuid õnneks tuleb niisuguseid „sumadanid“ ainult harwa. Päew otja kestab kibe töö, õhtu selle wastu toob enamaste alati rahu. Siis algab kraawideski „lõbu“. Kel pill kaafas, kääskutab seda, kel laulu häält, see laulab, kuna umbes kolmas osa mehi moonamoori juurde jookseb ja sealt suppi ja muud toiduwara toob. Ja kui kõhud täis ning wahid wälja saadetud, katsub igalüks, nii, kudas see wõimalik on, pisut puhkust saada: üks kraawi põhjas, teine kraawi perwe peal, kolmas pead teise najale toetades istudes. Niisugune on elu lastekraawis. — — — — —

Seade, et wõõras kraawis on, oli kulutulena laiali lagunenud ja peagi ilmus meie juurde piff, sihwatas ohwitser ning palus meid oma ofakonda tulla.

Meie wõisime kutsu heameelega wastu ja meid juhutati suurde koopafarnafesse, katusega ruumi, mille pörand pakfult õlgedega oli kaetud. Seal oli umbes kümme ohwitseri, kes meid suure lahkusuga terwitafid ja istet wõtta palusid. Kui meie endid olime tutwustanud ja küsimiste peale wastanud, ka mitu juhtumist, mis me Sakkamaal näinud, ära jutustanud, siis palusime neid ka meile oma sõja elust ütsküid lugufi teatada, mida nad heameelega tegid.

Nõnda läts tükk aega juttu ajades mööda.

Äkitselt kostis wäljast hele püssipaul. Ja kohe hakkasid teisedki püssid hulgani ragisema.

Meie kõik kargasime püsti ja jookime koopast wälja. Mis pidi see tähendama? Tahtis waenlane õõsist tormijooksmist toime panna?

Kui wälja jõudsime, olid meie helgihetitjad juba ametis. Nende filmapimestaw hele walgusejuga uitas otstides lastekraawide eesist mööda ringi, pikkamisi, mõõdetult, lord siin, lord seal pikemat aega peatades.

Kui selgeste kõik tema piirides meile filma paistis! Aga mitte midagi tahtlast polnud näha. Ja waenlase ridadesti walitfes waitus. Mis see ometi tähendas?

Surmasõlme Jüri.

Püha Padua Antoniuuse imetegu.

W. Evans'i jutustus.

Bonwitshini polnud ilmaški isearanis waga mees olnud, ei palwetanud ei hommitul, ei õhtul, ei teadnud mitte ühte katetismuse jalni peast, kuid käis sellegipärast iga pühapäew kirikus, ei sallinud kui preestritest aupakkumatalt kõnelbi ja oli kangeste ebauslik.

Lord, kell wiie ajal õhtul astus ta kodunt hoopis tujases meeleolus wälja: tema naine, kes tale juba kahetja tüdart kinkinud, tundis enese haiglase olewat — nähtawaste lähines kritikalit mahasaamise filmapilt. Bonwitshini ei sallinud korratust, mis kodus siis tekkisid, kui laps sündis, ja „Koorilaulu sõprade seltsi“ minnes, kus ta esimehets oli, jäib ta mõtted praegu tahtmata selle peale seisma, kui palju üleliigseid kulust, ärewust ja rahutust uue perekonna liitme ilmumine taaja toob. Peale selle ei suutnud ta saatusega leppida, et see temale juba kahetja patju, punapõselist, terwet tüdrulut saatnud, jeni aga weel ainuiski poisist polnud kinkinud.

„Kui kauniks wahelbujeks minu ühetooniilises elus oleks kui poja saaksin!“ mõtles Bonwitshini. „Keda küll naine mulle nüüd kingib? Wiist tütre jälle. Ja see wastik ämmaemand hütüab jällegi totra naeratusjega: „Kui juur õnn, sinjor! Juss tütrele!“ Ja jälle tuleb pead murda, mis lapsele nimeks panna — walima peab nime, mis ei liiga pikk, ei liiga inetu, ega ka liiga harilik ei ole.

Seejuga seid mõtteid mõlgutades jõudis Bonwitshini kiriku juurde. Kiriku kõrwaluustest astusid mõned inimesed sisse, üksteist müksides. Bonwitshinil tuli meelde, et siin kirikus püha Padua Antoniuuse kuju seisab. Sellest pühast mehest oli tema tüdruk mitmel korral õelnud:

„Ei ole weel juhtunud, et püha Antonius mul selle wdi teise palwe täitmata oleks jätnud!“

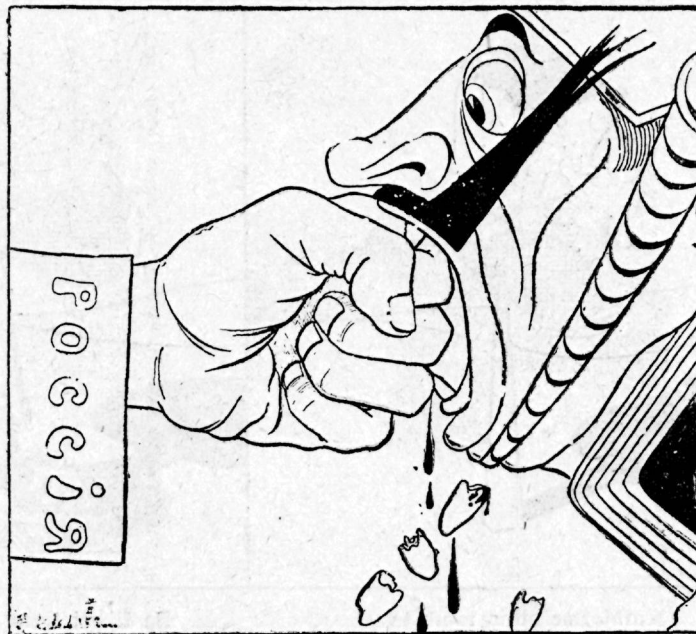
Seda meelde tuletades, naeratas Bonwitshini pillawalt, kuid mõne minuti pärast leidis ta enese päris ootamata kirikust, ja kuju ette põlwitades, kattis ta näo kätega ja hakkas palawalt paluma:

„Oh, püha Antonius!“ jostistas ta, „tee nõnda, et naine mul see lord poja ilmale tooks. Tootan sulle, et . . .“

Ta peatas äkki, ja sõnad surid ta huultele: aeglaste, wastete sammudega lähines tujule tema naine. Tema piinatud näost wdis näha, et ta kirikusse tulemisjeks oma wiimase jdu koku oli wõtnud. Ilma et meest märkanud oleks, heitis ta niijama ka püha kuju ette põlwili, ja käsa wagalt koku pannes, hakkas ta kõigest südamest mingit heategu paluma.

Bonwitshini süda paisus täis wiha: nähtawaste palus tema naine pühalt Antoniuuselt omale ühekõndat tüdart — ilmaški pole ta ju poega soowinud. Mis peab püha mees niijugusest mõtete lahtuminekust abikaasade wahel arwama? Kumba palwet täidab ta? Bonwitshini tundis, et tema karil ja waga naine siin küll wiist eesõiguse saab.

Wahapeal ajas Matilda Bonwitshini enese jälle suure waewaga jalule, sirutas käe kuju ees seiswa lasti poole, ja wahaküünalde walgujel nägi mees tema sõrmede wahel kuldraha läikawat.

Minu mehed pole lambad
kui nad wäljas wõitlemas,
aga siiski wälja hambad
äigab suust see rufikas!

Kui raha tasafe kõlunaga lasti põhja langes, näis Bonwitshinil, nagu naerataks püha Antonius lahkest waga naise poole. Siis wõttis ta, oma ihnuje peale waatamata, rahakotist wõetlümne liivalise paberiraha, torlas selle suure waewaga karbi kitsast pilust läbi, ja ruttas ukse poole, kuid wälja minnes waatas ta weel lord kuju poole tagasi: püha mehe näol oli ikka seesama waga, armulik ja lahke ilme.

„Kes teab?“ arutas Bonwitshini, mulitsjale jõudes, endamisi, „wõib olla, et omakasju püüdmeta teoga püha mehe südant liigutasin ja ta mu palwet täidab.“

Keikõõl tuli Bonwitshini koju ja nägi kõit oma korteri aknad walgustatud olewat.

„Lubist on meil, aga mis?“ mõtles ta, ja ta süda kis-tus ennast walusalt koku.

Tasafesi elektrikella nupu peale wajutades ootas ta piinliku kärsitusjega ukse awamist.

Üks läks laialt lahti, ja läwel seisis ämmaemand, waljuste hütüdes:

„Boeg, sinjor Bonwitshini, pois! Mäherdune õnn, etk ju?“

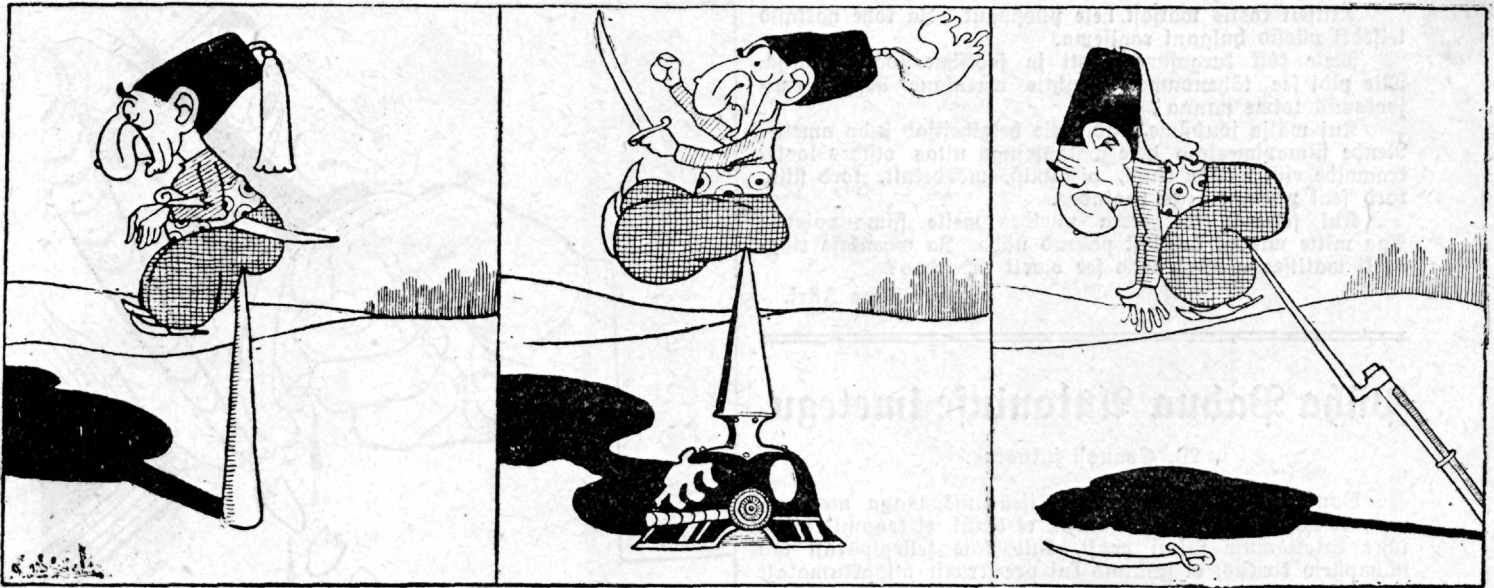
Rõõmus isa suutis ärewusest waewalt jalul seista. Ennast kogudes kuulutas ta otsustawalt:

„Tema nimeks saagu Anton . . . Mis nad seal ka ei räägiks, aga mina olen tema eest püha Antoniuusele tänu wõlgu!“

„Mäherdune imelik kokkujuhtumine!“ ütles ämmaemand. „Teie mõtted lähewad abikaasjaga ühte! Ma ei jõudnud teile weel ju ütelda, et abikaasja teile katkitud kintis — poja ja tütre — ja ta esimesed sõnad olid: „tütre nimeks panen Antonie!“

Kalapiüüdja käsiraamat.

Kala- ja wähipüügi saladused ja uuemad püügiriistad. Täielik juhatus, kudas häid jõotasi walmistada ja kalu õngitseda; ühes kodumaa kalade kirjeldusega. 25 pildiga. Hind 50 kop.

Kuldsarve otsas istub ta ja mõtleb: Mis mul elada on wiga? Kuid mind aitab faks, siis isegi saan — jaksmaks!

Ja kiivri torni otsas ta on walmis lööma mõõgaga; täis püha, püha waimustust ta hüüab: kust ma algan, kust?

Kuid ootamine pole piif, sest warsti Wene püssitiff ta paiskab põrnu padinal, ei patja pole tema all!

Waimuberiigist.

Mitkuid kui Leena kurel mees oli, tundis ta iseäraliselt lõbu sellest, et lobus „peremeest“ mängis ja meest igatewiisi piinas. Drjastatult ja ilma kopikata taskus — raha, ta mehe teenitud palk, seisis proua Leena taskus — rändas mehite maapealses hädaorus, tui ühel päewal filmad kinni pani ja teise ilma tosjutas, ilma et oma abitaasalt see lord luba oleks küsinud.

Seda ei juutnud Leena unustada — pealegi kus ta meest, tõrelemisest hoolimata, süski armastanud oli. Nüüd rääkis ta ainult weel oma „truuist, õndsast Augustist“ ja rõõmustas, et lord taewas teda jälle näha saab.

Kui ta sellest jälle lord oma naabrinnaale Mai Maasikale jutustas, tähendas see saladuslikult: „Aga te wdite ju weel oma elu aja oma mehe waimu näha! Siin, kolmas maja meilt, elab üks imelik isand — spiritistid sühke, kes waimusi wälja kutsuda wdib — tellige teda oma meest wälja kutsuda, proua Kurg!“

Rõõmuga oli proua Leena nõus ja läks weel seltsamal päewal ndiakunsti juurde, kes weel seltsamal õhtul waimude wäljakutsumist lubas alustada.

... Tund lähines. Kõik ettevalmistused olid tehtud. Spiritistid tegi toa päris pimedaks, wõttis proua Kure käest paremaks magnetiliseks mõju awalduseks kolm rublatükki wastu ja pomises lausumisesõnu. . .

Ja waata, äkitselt ilmus toa tagumisesse nurka warjusarnane olewus walgetes riides.

Proua Kurg pani känd liigutatult risti: „Oled sina see, armas August?“

Kähijewa häälega kõlas wastu: „Jah, mina olen see, August Kurg!“

„On sul seal hea, August?“ päris proua edasi.

„Jah, ma olen väga õnnelik!“

„Õnnelikum, kui minu juures?“

„Õnnelikum!“

„Ja kus ja nüüd oled siis?“

„Põrgus!“

—da.

Arusaadaw.

Mees: „Shandarmide wachtmeister jutustas mulle täna, et tema kanad läbistilku neli muna nädalas munewad!“

Naine: Jaa — aga ta on ka hästi wali mees!“

Meie Matši järgmine (39.) sõjanummer ilmub 16. mail.

„Meie Matši“ aastatelliidid saawad hinnata kaasa:

Seinatalender 1915. Teaduse tähtsamat 1915. a. — 15 f. Tallinna linna plaan — 25 f. 6 ja 7 Moosese raamat — 2 r. Elutungi awaldused — 60 f. Seitseme liiduriigi hümnused — 40 f. Kodune kofk — 1 r.

Raasanded, wäljaarwatud seni weel ilmumata „Seitseme liiduriigi hümnused,“ saadetakse kobe peale tellimiseraha kättesaamist ära. Kuudewiisi tellijad saawad raasanded osalaupa.

Järelehtnud „Meie Matši“ eest hoiatame!

Aast. koos. gossypoo. Wastutaw toimetaja Jakob Jaakon. Wäljaandja J. Muni. M. Schiffer'i trükk. Tallinnas

